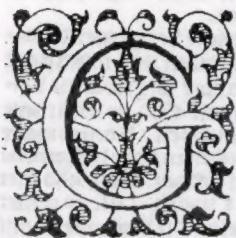

Naerder Bedenckingen,
Ober de zee-baerdt/ **C**oop-
handel ende **P**erringhe/ als mede de verse-
keringhe vanden Staet deser vereenichde Landen/ in
de teghenwoordighe **V**rede-handelinghe met den
Conink van Spangnien ende de Aertf-her-
toghen.

Door een lief-hebber eenes oprechten, ende bestandighen
vredes voorghestelt.

Naerder Bedenckingen, over de tegenwool dige Vrede-handelingē met den Coninck van Spagnien.

Gelijcket wijs als in eenen ghemeenen brant die gen niet alleen tot het blusschen de hulpijch zijn/ die de leet rechten/water gieten/de naest ghelegene stoffe weyzen waer door den brant soude mogen doorts loopen/mact oock de ghene die brant roepen / s'becken elncken/waer an byzenghen oft wijsen/waer het op't spoedichste te beromen is / ende oock die hoopienelick / die wt der reuck ende smoock ghewaer wordende/waer t'vier begint te mupken/sulcs waerschouwen den genen die di macht hebben om te formen blusschen : Ende dat het oock niet bekoorlick en is/dat penant / die het ghemeene perijckel siet / daer o- bre soude ledich t'huys blijden/sich inbeeldenbe/dat die ghene/die tot het blusschen ghestelt zijn / van alles soo wel verstaen ende van het perijckel ghewaershout zijn/datse sijn noch ander lieden hulpe niet van noode en hebben/mact dat een pder ter contrarien schuldich is toe te loopen / om te sien oft hy daer eenighen dienst oft hulpe soudem comen doen : Also en heeft het my oock niet re- dersich ghebocht dat ick in desen algemeenen brant mijns Waderlants niet en soude toe loopen/om met mijne heesche stinme de stinme der roepende te verstercken / met mijnen eimer waters/haren grooten plas te vermeerderen/ende met mijn ghetupgenis haer ghetupgenis des perijckels te bevestigen/om dat in sulken geballe (daer d'ern roept : het meeste perijckel is hier/d'ander roept : het is daer) de blusschers te beter mochten verzeckert zijn / waer het meeste perijckel is ende / t'selve kennende haer derwaerts voegghen / om de ghemene schade te weyzen.

Welcke consideratie door de liefde die ick mijn Waderlande toedraghe / my oer eenighe Jaren heeft beweecht om de Penne inde hant te nemen / ende een Discours te maken / waer mede ick de lieden van mijn professie (namelic de Coop-lieden) soude moghen bewegen om eene Compaignie op West-Indien op te rechten/om also de brant-stichters (die onse Waderlant dus langhe inden gloet der Oorloghe hebben ghesouden) t'wyer in hare eyghenscapen te byen- gen/op dat de wijle sy besich zijn om haren brant te lusschen/wy den onsen oock blussen mochten / ende gheblust zijnde / dat onse vanden ghemien middel ofte stoutheyt en soudem hebben om dien weder t'ontsteken/ende dat alsoo / volgens het spreck- woort/d'een inen d'ander inde scheede mochte houden.

Twelck onsen brant oock ghewaer gheworden zijnde / heeft eenen anderen middel bedacht / ende siende dat hy door d'Oorloghe onse Waderlant niet en can t'ouder byengen/soo went hy nu den Wyde oor / mepnende door den selver be- ter tot sijn vermacten te comen.

Maer alsoo my dunckt / dat ick hier in oock eenichsins brant gheroken heb- be/ende wetende dat een sleyn vancke dielwils een groot vyer ontfsteekt / soo hebbe ick een Discours ghemaect tot waerschouwinge / oft het gebekte dat

ich daer in eeghens een vromme aentwiffen mochte/ die van andere niet ghesien
en waerde: by welck Discours ich hebbe betwefen / dat het seer apparent is/
dat de neeringhe met den Wyde seer sal veruullen/ ende dat de wtghewekene tot
de verheerde landen weder verwaerts sullen vertrecken / waer doot desen staet
seer soude vers wacht/ ende den Wyant verstercht worden.

Ten anderen/ hebbe daer by ten deele wederleyde d'opinie der ghener/ die de-
sen Staet niemant te versekeren/ alsmer de verheerde Landen hete inden stant
daerse nu in zijn/ sonder doot hare Privilegien/ ofte doot der wtgewekene vry-
heyt te spreken/ ende hebbe der contrarie wt hooft/ dat naest God/ de vasticheyt
van desen Staet daer in ghelegen is/ dat inde verheerde landen / d'offenunghe
vande ghetsomnerde Religie besproken worde/ de Landen in hare volcomene
Privilegien werden gestelt / ende alle nieuwicheden af gedaen. Doch also hier
op noch eenige pointen staen te considereren/ die ich in t'voorss. Discours niet
aengheroert en hebbe/ sal de selve wat byder verhandelen/ die deplende in byf
breken te weten:

- i. Dat door den Vrede de neeringe seer sal vergaen, d'vvygevve ke-
ne vveder vertrecken, ende consequentelijc desen Staet seer ver-
zyvacke, ende den vyant sal ghesterckt vvorden.
- ii. Dat voor desen Staet door den vrede geen vasticheyt, voordeel,
noch versekeringhe en vvort vercreghen, blijvende de verheer-
de landen inden stant daerse nu in zijn.
- iii. Dat de meeste versekeringhe ghelegghen is in der Nederlanders
herten te vvinnen, die sulken vercreghen vvorden, soomen hare
Privilegien ende vryheyt voorstaet.
- iiii. Dat sulcx met recht mach ende moet versocht vvorden, ende,
by den vyant ghevveygert zijnde, geen en vrede en behoort ge-
maect te vvorden.
- v. Ten laetsten, soo den vyant sulcx vveygerde: oft dese Landen
noch middel hebben om d'Oorloge langer te houden staende.

Miet dat ich voorgenomen hebbe / oer dese punten subtylich te disputeren/
oft met veel exempel der ouden te bevestigen (waer toe ich my oock te zwaer-
kenne) maer ineyne voornemelijc te kennen te gheben/ wat der wtghewekene
bestaet/ ghevoelen ende begheeren in t'ghenemen hier van is / latende andere
oordeelen/ oft sulcx begheeren redelijc zo oft niet.

Wat het betreckt der wtgewekene ende t'verballen der neeringe betangt:
also ich het selve in mijn voorgaende Discours in t' lange hebbe verhan-
delt / en wt de principale fondamenten vande Coopmanschap/ nature vande
Coopman ende Ambachtsman/ als oock de ghelegentheyt der Steden/ lan-
den ende Sibuten der verheerde Landen sulcx bewefen / soo sal ich t'selbe hier
waer coytelijc aen roeten/ ende met eenighe redenen bevestighen.

Bestaen.

Wetende de neringe ende Crampene / inden Coop handel over land/ende den handel over zee/waer de handel te lande den rijcksten is / ende ghelijc als de reys te hant/ waer toe/ghelijck bewysen is/ de verheerde Landen de best ghelegentheyt hebben daer by voeghende/dat Bianchrijt gelegentheyt sulc is dat het meeste deel der Steden so bequaemlijck connen wt de verheerde land den hare goederen crighen als wt hare eyghen Zee steden / alwaer se eerst t water moeten ghebrocht worden den risgo vander zee daer op gelopen / ende dobbel onkosten ende winste op moet betaelt worden / welcken risgo voor sijn Waren veel meer bedraecht als de Waghen-vrachten van t'selve 150. oft 200 Mjlen trecks te voeren/ ende al wylt het ter zee ghebrocht / soo moet het te lande noch veruoert worden.

Ende boven de bequaemheyt die de verheerde landen oock hebben om hant waren Winter ende Somer t'ontfanghen ende te versepden/soo hebben sy d Posten op alle plaatsen van Europa, t'welck een sake is daer den Coop mai deel aen is ghelegen/om d'eerste afsen te mogen hebben van t'ghene in andere te landen passert/om hem in t'roepen/ende bet'roepen daer na te rechte.

Daer en teghen/ wanneer de Coop-lieden hier te lande abijs crigen dat er eens eenighe Waren wel begrept sijn/ende die dan te water moeten versouder worden/ soo worden de schepen door contrarie wint menichmael ewige maen den langh van hare reyse verhindert ondertusschen verandert de merckte/ ende den Coop-man/die merckte 10. 15. oft 20. ten hondert aen sijn goet te winnen/ comt d'ich wel so beke daer aen te verliesen/ich late staen/dat als het verberf selijcke Waren sijn/de selve somwijlen tot niet comen/ daer den Coop-man/die sijne goederen over land seyndt/ de daghen can tellen wanneer sijn goet behoort t'attriberen.

Wt het welcke / midts gaders t'ghene in mijn boorighe Discours verhaelt hebbe/ghenoethsaen blyckt/dat de verheerde landen tot den handel over land de beste bequaemheyt hebben.

Laet ons nu comen tot den Zee-handel / dien ick verghelijcke by de sijnckst hant/om dat/ghelijck sy de dinghen wel aembaet / maer die acide rechte handt over gheeft/om door haer ghesiert ende ghebruyckt te worden / alsoo worden de goederen ter zee wel aengebrocht/maer moeten meest te lande-waert in veruoert ende getransporeert worden: bestaende den selven Zee-handel inden Westerschen ende Oosterschen handel.

Wat den Westerschen handel aengaet/den selven is den rijcksten/alsoo merck sijne Waren derwaerts ghevoert/ende van daer ghebrocht worden / als naer Oosten/van den selven is van nu aen seer bedorven/overnichts de Francoysen Enghelichen, Schooten, Oosterlinghen als oock die vande verheerde landen op Westen sterck handelen/ alle welcke natien teghens malcander elanden: t'welck noch merck sal geschieden/wanneer die nau dese landen derwaerts hare treye daert hebben/ende dat die vande verheerde landen hare goederen niet minder onkosten daer sullen connen byenghen/diese/ als boox3. 10. oock tot legher prijs sullen incoopen als andere / ende alsoo sal den handel ons in t'nt dat Wyde werpich profijt gheben ten aensien van t'ghene sy ons over 15. oft 20 Jaeren gegeven heeft/wanneer wy dien meest alleen hadden/ende de Francoysen

sen, Enghelesche ende die bande verheerde landen daer in geset en waren.

Het is oock te beduchten / dat de Spagniaerden den **Coopliden** / **Schippers** ende goederen van dese landen nu ende dan quellinghe ende moeyte sullen aen doen / ende so sp hien ergheyn in toinen te misgaen / haer niet alle rigeur haer belen / oft oock valscheijck beschuldighen / haer als den **Wolff** het **Schape** / antighen dat het t' water beneden stroomen hadde trouble ghenoeck / als hy soude dyncken / alsoo sullen sy hien oock op leggen / oft datse gelt hebben tot ghevoert / des **Coninck** **Tollen** / ende rechten ghenomen / schandael ghegeven / oft niet ghelijck / waer oec dan de **Coopliden** ende **Schippers** ghehanghen worden / de schepen ende goederen aengeslagen / ende men moet te hoge sollicite ren om die los te krijghen / zijt ghy ontschuldich / den **Coninck** gheeft u de beste woorden vande **Werelt** / ghy wort onslaghen / maer ondertusschen bliect de helft van **Schip** ende goet inde keerse / ende wort in onkosten gheconsumiert / ende gart soerluse dan in d'assen / welcke saken top d'ickwils hebben geyertinteert.

D'engheleschen, als oock die van **Emden**, mogen ons hier in oock booz een lebendich exempel bliuen / die hare gheledere schaden op enre ongheloofelijck somme erkinieren / sonder d'arresten ende andere quellinghen die den **Spagniaert** de **Schippers** aen doet: waer booz den **Coopman** sal bycosen eenighe **Manufacturen** van dese landen te seiden / oft in onse schepen te laden: ende die dese zwarticheiden booz desen hebben ghevoelt / sullen alre acht verdrucken hebben dat den **Spagniaert** sijne oude kecken weder sal spelen / ende veel schepen ende goederen van dese landen in sijn lant hebbende / de hant daer soude inge en op leggen: om welcke oorsake wille de **Coopliden** oock liever inde verheerde oft neutrale / als inde bereynichde landen sullen woonen.

Enighe sijn van ghevoelen dat den **Spagniaert** volck van dese **Landen** wel sal tracteren / daer ick niet teghen en hebbe / booz soo wel het schips-volck belanght / om die aen te locken ende in sijnen dienst te krijghen / waer an hy geen ghelt en sal sparen / maer niet de **Coopliden** / **Schepen** / ende goederen en sal het soo niet toe gaen.

Die bande verheerde landen hebben oock de bequaemheyt datse hare schepen die van **Westen** oft **Oosten** comen / inde **Wielinghe** conuenen laten in toinen / alsoe waerse in 24. uren na het arrivement haer conuenen afrijzen / oftse die verheerden gheloft oft **Ostwaert** oft **Westwaert** boozs gheloopt te hebben / welcke bequaemheyt die bande **Wase** oft **Terel** soo wel niet en hebben.

Ich soude hier noch veel andere redenen by brenghen om te betrouwen / het boozdael dat de verheerde **Landen** in tijt van vrede hebben / als / namelijk de **Spaensche** ende **Portugiesche** **Coopliden** die daer woonen / de **corresponden** tien daer hebben / ende anders meer / dan referere myn aen wijn booggaende **Discours** aen / ende dat daer in t' selve ghenoetich betrouwen hebbe.

Wat den **Oosterschen** handel belanght daer enighe siet op staen / malcanderen wijs maken dat die prynces in dese landen soude bliuen / al ghyghen de verheerde landen booz den vrede weder open / toe dat hy er soude toetruuen als if nemen: ick en weet niet wat redenen dat sy daer toe hebben / nochtan ingeseten top dit oock wat naerbet staen.

Dooz en is so het dien van Amsterdam (die de booznaemste Oost-handelaers sijn) gewoeth bekent dat d'wtgwekene die in hare stadt woonen/na abbenant van hare quantiteit soo sterck op Oosten handelen als d'ingheboozne / die in Oosten Facteurs van hare natie hebben / de welcke dien handel volcomelijck verstaen / als nu die vzeemde Coop ieden van Amsterdam na haer Vaderlant weder souben comen te vertrecken / so souden sy wt de verheerde landen oock op Oosten negotieren : ende alsoo der vele Manufacturen derwaerts worden ghesonden die inde verheerde landen beter coop zijn als hier / so moeten daer booz retourneren zynghen in eenighe Oostersche Waren / want ghelt woxt van daer wepnich ghebrocht ende die hebbende soo moeten sy vercoopen beneffens hare ghebueten/ende alsoo sullen sy niet alleen haer selven maect oock andere landen daer van comen versien.

d'Oosterlinghen die t'Antwerpen haer huys ende Privilegien hebben/ ende in eenighe Zaren hertwaerts reet en hebben ghenegotieert/die sullen oock soeken haeren ouden handel te restabillieren/waer booz dien handel in veel handten sal ghediverttert worden/ende consequentelijck hier moeten afnemen.

Soomen hier op seght/ dat die van Hollandt beter coop comen varen als die van Zeelandt / oft die vande verheerde Landen : dat staec ick wel toe : maer dit boozdeel en hebben sy op de Oosterlingen niet/ twijffel oock/oft sy't op de verheerde landen sullen behouden in tijt van vrede / ende oft het soo ware/so sullen die van Vlaessant ende t'Noorder quactier/so lief op de wielinge ende Vlaemische kusten varen als op Amsterdam / ende wepnich verschil inde vachtten maken.

Ac ken ooc van geboelen/dat d'wtgwekene vande verheerde landen/ elders middel sullen vinden om in tijt van vrede/de Schepen/Minonitie/Gheschut ende virtualite beter coop te bekommen als inde vereenichde landen/ende/soo den vrede ghemaect woxt sonder wyseht booz de wtgwekene te bespreken/ datse dan sullen crachten om van eenighe ander plaatsen op Oost ende West-Indien wt te reeden : t'welck sy onghelijck beter coop sullen doen als die vande vereenichde Landen/al waert oock een groot gheval van Schepen / ende dat sonder datse onder eeny anders ghebest oft authoriteit sullen behoeven te staen/waer byp ende haer selfs zyn.

Wat het vertreck vande wtgwekene belanght / hebbe t'selve in mijn boozgaende Discours ghenoech bewesen / want hebben in haer Lant eene schoone Landbouw/ghesonde lucht/goede wateren/ fraye bequame huysen/boven dien de goede ghelegghentheyt tot den Coop-handel/ ende de liefde die de Menschen van naturen toe haer Vaderlant hebben salse oock betwengen/want is het waer t'ghene men ghewoenlijck seft/dat het quaet is in een quaet lant ghebozen zyn dewyle men altyt weder verbaert is wilt / veel meer salt aldaer plaetse hebben/daert een goet lant is.

Ac hebbe oock bewesen dat de meeringhe hier ghedwongen ende als teghen nature ghecomen is/ booz t'urpen vande verheerde Landen : nu t'ghene inde nature ghedwongen woxt / blijft niet langhet als de dwinghende oorsake en duert/ende/die op houdende/so haert alles weder in sijnen vorigen stant/t'wels met d'wtgwekene geuogelen hebbe bewesen dat in desu deele niet den Coop-han-

hel oock staet te gheschieden/ onder andere met het exempel van den **Wrede** in-
schen **Vranckrijck** ende **Spaguen**, ende met de **Stad Antwerpen** ten tijde
van **Don Jean d'Aultria**.

Het is oock een gemeen geboelen/ dat dese landen tot sulchen **lijckdommen**
ende welbaren zyn ghecomen / door de elcke belastinge die sy alint hebben ge-
hadt / waer door de lijf-torcht ende de **Manufacturen** beter roop zyn ghe-
als in andere landen / welck den vrienden **Coop-mans** hier heeft doen comen/
die dan sijne **Coopmanschappen** oock heeft mede gebrocht / om dat set niet seer
belast en worden ende soo heeft d'een d'ander ghetrocken/ waer door het **Lant**
is comen te **floreren**.

De verrenichde **Landen** sullen in tijt van **Wrede** oock eenighe belastinghen
moeten dragen/waer mede den lijf-torcht ende **Manufacturen** sullen versterken/
oft dat en incomende goederen bezwaert worden / waer door de **Coop-mans**
schappen dan meer sullen moeten gheben : waer wt dan sal volghen / dat dese
Landen in neeringhe ende volck sullen afnemen/ ende dat den vrienden **Coop-**
mans elders sal soeken sijne **Waren** te roopen ende vercoopen.

Enintghe seggen/danmen dit alles sal comen voorszcomen/mids inden **Wrede**
besprekende/ dat gheene schepen wt der zee comende en sullen moghen na **Bra-**
bant oft **Flaenderen** varen/maer hier moeten **Cape** nemen/ende haer leest bije
hen/ende dat beschepen die van de verheerde landen ter zee-waert willen / hier
oock reest souden moeten loffen / ende dan sullen hare goederen met sulcken ka-
ken bezwaert blijven / dat die vande verrenichde **Landen** hare **Waren** beter
roop sullen connen gheben/ als die vande verheerde landen. Hier op hebbe in
mijn voorszgaende **Discours** oock geantwoort/ende bewesen dat sulc den reth-
ten werch is om de neeringhe ende **Zec-vader** van hier te verdrighen / ende die
van **Brabant** te bewegen om de **Demer** inde **Mase** te brengen/ ende wat voorsz-
deel dat sulc de **Steden** aende **Mase** soude geben van een pder verdrighen.

Maer voorsznelijc dient hier wel gelede/ oft dit die vande verheerde **Landen**
niet en soude beweghen om eenighe dypfenden aen **Dofstende** te coste te leggen/
om niet inddelbare schepen so veel op een lech/als niet het hooch water/daer
in te moghen comen/ende voorsz de vaert op **Brugge** ende **Ghent**/ also diepen
ende wyden / datse niet **Heuden** oft andere mindere schepen **Winter** ende **So-**
mer/die vaert tot **Dofstende** souden mogen gebruiken/ waer door de schuer in-
ge inde **Graule** soo groot soude vallen/ dat den doypel/die nu daer voorsz leydt / sou
de werch gespoelt worden / t'welck also een vande beste **Habens** van **Nederlant**
soude worden : **Zae** ick meyne / so de **Gaule** ran tot een enghde ghebrocht wor-
den / daer den **Opant** nu aen doende is / dat hy de diepte daer wel sal tryghen/
soudet de voorsz. vaert niet artificie te diepen oft te logden : nu wat schade dese
landen daer door soude toe ghebrocht werden/can en pder lichtelijc af niet en
T'is oock wel te gheloooven dat veel **Visschers** ende **Boodas** volck dertwaert
souden gaen woonen om in **Spagnien** byet te moghen varen.

Men moet oock niet niemmen/dat den cost den lust soude doen bergaen/affer
anders eenighe hope waer/want heeft een enighe **Stad** van **Buypfel**/om de
becommetinghe te schouwen/ die die van **Mechelen** haer arm deden / haer niet
ontfien/een vaert te maken van byt oft sy moghen lauch/daerse **Bergen** hebben
moeten

moeten dooz graben / ende die in dien tijt ontrent 600. Duplant Croonen ghe-
kocht heeft/wat en sal het ghehele Lant niet doen/ om sulcken quellinge t' ont-
gaen?

Doo dat het hier mede gaen soude/ ghelijckamen ghemeenlijck seyt/die sijnen
Acuse af singt die sient sijn aenghesicht / also oock die sijne stroomen/habens/
en bevieren betrimmet / die betlaecht sijne neertinghe ende Lee-vartt/ende in-
sonder heyt soude het die van Zeelant schadelijck zyn/die anders gherne betrie-
tinghe en hebben van t' ghene wt der Lee comit/als ober Brabant en Vlaende-
ren/ende al wat den Boonipot passert/dat sijn sp quijt/want die van Holland
connen belanden ober Rhijn ende voorts eenen hoerck van Duplant gendert
provideten : Ende al waer het soo/dat de goederen met Lixenten belast waren
ghelijck die ghene die op andere neutrale Landen versonden worden/soo soude
daer inde wels lants incomē verbeteret zyn/maer den Coop-handel oft neertin-
ge en soude daer om niet te meerder wesen/want/of de goederen hier verrocht
worden/oft datse voorts ghesonden worden op neutrale Landen/ soo soudē sijn
daerom niet te min moeten de lasten betalen / ende also sal het coopen ende ver-
coopen (t'welck de neertinghe eyghentlijck is) eben wel inde verheerde landen
ballen . De schartinghen ende lasten moesten oock wel cleyn zyn / ofte anders
sullen/als voorsz. is/de goederen enen anderen cours nemen / want men weet
hoe veel dat den Coopman doet om een of twee ten hondert te winnen/ich ach-
te dat de Heeren der Admiraliteyt sulcx oock niet van te veel en hebben gheer-
perimentert / hoe dat veel liden/om een half ofte byn quaert ten hondert te
versvijghen / menichmael het geheel Capitael in groot verrijckel hebben ghe-
stele : Ich late staen de Jalousien/partyschappen/ ende haet die daer dooz tref-
schen de Nederlander soude ontsaen / als men dooz sulcken middel malsander-
en de neertinghe soude willen ont trecken : Ende ich ghebe oock te bedencken/
wat hoert dat het den byant geveuen wate om ons te beschuldighen ende sijner
Ondersaten hetten tot hem te trecken/ende die tegheng ons op te hutsen / dooz
gheveude dat wy alles beden tot eyghen bate ende pzoijt/ ende niet tot Wader-
landts beste.

Eyndelijck moettmen oock insien / hoe seer dat de hupsen sullen connen van
prijs te wijcken / soo een veel vande wtghewekene vertrecken / voornemelijck
inde Steden die seer vermeerderd zyn/ende wanneer twee/ of byn hondert hup-
sen in een stadt quamen ledich te staen / oft de selve niet terstont de helft en sou-
den af staen soo in huere als in coop/ t'welck nochtans den boornaerksten rijc-
dom der Steden is : waer dooz het in comen/ so dooz de ghemeene saken als de
particuliere/seet soude minderen : hier van soudē ons vele steden conuen tot
erenspel dienen / dan ich sal alleenlijck de stadt Antwerpen nemen / daer men/
sints het overgaen heeft moeten ghelt toe gheben om dat de hupsen soudē be-
woont worden: een pder weet oock wel/hoe wepnich dat de hupsen dooz het o-
ver gaen vande verheerde landen/ al hier sijn weret gheweest/op welcken boet
het apparent is weder te comen/al bleven hier noch veel wtgwekene in tlant/
want de Steden sijn seer ver groot/ ende eenighe de helft vermeerderd/zijnde de
hupsen beter in eenē cleyn stadt tarmetijc bewoont/als in eenē groote qualijc be-
woont.

Waar mede ic achte mi genoet hsaem betwefen te hebben / dat dooz de vrede / de neeringe en d'wtgetwekene van hier sullen vertrecken / ende also de landen van hare middelen en volc ten deele ontbloot / en daerentegen den vpant sal gestrect worden / en dat ons sal ober comen tgene den Propheet seft tot die van Ninive.

Naham 3. 16. Ghy hebt meer handelaers dan sterren aenden Hemel zijn, doch nu sullen sy hē wt breyden als Kevers ende daer van vliegen.

Dan pemaent sal hier op moghen vraghen / waer toe dit alles dient verhaelt / wat remedie datter teghen is / ende of men om eenighe steden hare neeringhe en s' Lants incomen te behouden / soude willen oft behooren in d' Oorloghe te blijven? Ick anelwoorde / neen / ende dat sulc in mine meeninghe oock niet en is / maer ick houde dat eenen lijdelijcken Vreys dooz een goede Oorloghe behoort ghesepereert te worden / doch dit moet ic in t'voor-lyp gaen daer op seggen / dat wy dooz den aenbanck van dese Oorloghe hebben in eene seer ellendige slavernije gheseten / ende onse misere ginc dagheliclyc wassende / sonder dat wy eenighe hope van verlossinghe saghen / maer onse Vaderlant is / met Godts hulpe / dooz d' Oorloge daer van ten deele bevyjt. Dan / dat ick dese dinghen verhael / is om te bewysen hoe wepnich voordeels ende versekeringhe dese Landen vercrighen dooz den Vrede / ende hoe datse haren verzoenden ende gecrepten vrandt haer voordeel ober geben / ende t'selbe quiteren / op datmen oock niet voor eenen lijdelijcken Vreys en soude aen nemen / t'gene eenen strick is om ons in een gheduerige slavernije ghebonden te houden. **W**aer laet ons voorts baten / ende sien;

O Fr voor dese Landen door den vrede eenighe versekeringhe ghegeven can vvorden, blijvende de verheerde landen inden standt daerse in zijn.

Nu / alles watmen tot der landen versekeringe soude connen bedencken wort verbeteret inde vyzstellinge deser landen by hare Hoocheden / niet Agreatie van den Coninck van Spagnien: Dat wy alrijt sullen gewapent blijven / ende sulcken getal van Cris-bolck houden om onse vanden wel getroost te verwachten: Ende verbintenissen die wy sullen maken met de omliggende Potentaten: **I**n het betrouwen dat den Spaigniaert sal sijn woort houden / ende / oft hy den Vrede wilde byken / dat die vande verheerde landen hem daer in niet en sullen te wille zijn; ende eyndelijck sal daer noch by voegghen / t'betreck vande vanden Soldaten wt den Lande

Waer belanght de vyz-stellinghe ende Agreatie: Ick en can niet bekinnen dat desen landen in t'minste eenighe versekeringhe / versterckinghe oft verbeteringhe daer dooz ghegeven wort: t'is wel waer / datter groot verschil is tusschen den Spaigniaert ofte hare Hoocheden / voor Heeren vande Landen te bekennen oft niet te bekennen / maer daer mede en geeft den Spaigniaert noch niet t'ghene ons toe comt / ick late staen / dat hy pets vanden sinen soude geben / het heeft in d'eerste wel apparentie ghelijck of het wat ware / te segghen / wy zijn nu byse Landen bekent / daer op den Spaigniaert niet meer en mach pretenderen / wy hebben daer wy om gheoorlocht hebben: **T**'welck verre van daer is / want wat zijn dit anders als woorden? ende ghelijck het spaignisch spreek-woort

sept: Palabras el viento las lleve, dat is: Den wint voert de woorden wech/
hy sal d'Agreatie terkenen/ dan hebben wyse int parkement /maer wat ver-
sekeringhe / dat hy oft sijne nacomers sullen haer woort houden? dan t'is veel
meerte gelooven dat hy in desen soecht het Italiaens sprech-woort int werck
te legghen: Dateli tutto, & pigliarceli tutto, dat is: Oherst het hem al / ende
nemet hem al.

T'schijnt ooc wel / dat den Spagniaer sijne reputatie hier in wat te royt doet/
maer wat braecht hy nae te/ als hy mach psocht doen? ende can hy door dien
middel tot sijn vermeten comen / so salt hem by vele politiquen tot grooter re-
ren gherekent worden: ende/ghemonnen dat sijne reputatie te royt gedarn woxt
wat wimen by daer mede anders/ban dat by sijnen haet tegheins ons niet
ende meer ontfleken/ende sijne begheerlychheide vermeerderen om ons ander
sijne clauwen te crughen/ende sinnen moet aen ons te coelen?

Den weert ooc wel hoe verre dat de beloften van t'huyss van Spagnien stre-
ken/die van ober de hondert Jaeren herwaerts openbare professie schijnen ge-
daen te hebben van niet te sullen houden tghene sy beloben/alsoe maer doozdeel
daer by en ineynen te doen/ende dat niet alleen aen ons/die sy dooz ketters en-
de rebellen zyn houdende / maer selfs aende Rooinische ghesinde Potentaten
soo wel hare bloetverwanten als byinde / ghejijck sulck by de Historien van
Italen, Duytschland, Vranckrijck, ende boozicnelijck deser Nederlanden/
mer veel hondert exempelē soude connen bewesen worden: ende dat hem nem-
mermeēt dozsaken en ghebeken om t'Woiloghen / daer van connen Vranck-
rijk, Enghelant ende Duytschland ons tot versche exempelē dienen.

Enighe seggen/dat d'omliggende Potentaten daer by sullen sien / dat wy
een goede cause hebben: ende dat wy tot noch toe een rechtbeerdighe Woiloghe
gevoert hebben/ ende/soonen met den Spagniaer weder moeste in Woiloghe
comen/soo salt onse sake rechtbeerdighen: maer t'waer seker een arm siche
als wy anders gheen en soude hebben / dan t'ghene ons dooz t'woort vande
Coninc van Spaignien soude ghegeven worden: ende wie is het doch vande
omliggende Potentaten/die maet in t'minste eens heeft hoozen spreken van on-
se Privilegien/ ende op wat conditien wy onse Heeren hulden die aende gerech-
ticheit van onse cause heeft ghetoesselt / ofte ghelaten met dese landen in ver-
bont te treden/en die t'assisteren? Want hebben die van t'Keyserryck Vranck-
rijk, Enghelant ende Denemarcken eertijcs/ende noch cozts die van Swe-
den recht ghehadt/on hare Coninghen af te setten/hoe veel te meer hebben de-
se landen dat recht teghen hare Heeren? Zoo vermandt wilde segghen/ dat den
Spagniaer onse Privilegien niet en heeft geviolert / noch tegheins ons mis-
daem/warom wy hem soude maghen verwoopen / dat ware en en so veel als te
willen ontkennen dat de Sonne claer is / derhalven en achte ick sulck gheene
antwoorde weerden.

De Spaensche Pauf-ghesinde Woosten en sullen om der Agreatie wille dese
landen niet meer byp / naeh onse cause dooz goet bekennen / als te vozen / noch
ons d'arom assisteren/ inder ter contrarie sustineren/ dat wy den Coninc daer-
toe hebben ghedwonghen/ ofte dat hy anders apparent was alle sijne Landen
te verliesen / ende dat hy daer aen niet en is ghehouden: want weten den ghe-
meynen

meeren stromen Constanzen regel (namelijck datmen den ketters gheen ghe-
loobe en moet houden) soo hebben sy noch veel andere comune regels (die haer
de Jesuiten inde hant steken / diese van haeren Wader ontleendt hebben / ende
daer sy hen teghen ons moghen mede behelpen) waer teghen dese Agreatie
eben soo veel soude helpen / als het gerainnel van hare Clocken tegen den don-
der / t' quispelen van haer Wp-water teghen den Duppel / ofte haers Waders
(des Waus) Bullen teghen de Welle: ten ware datmen den Spagniaert, als hy
hen tegens ons quame te vretgrypen / verstoet d' Agreatie door den reuse leyde
soo soude hy van schaemte veranderen / ende soo roodt worden als een Tennis
schotel.

So dat ick tot noch toe daer by gheen verlies door hem / noch boozdeel booz
ons en can speuren / maer ter contrarier / soo isser door hem niet alleen groots
versekerheyt maer oock profijt in ghelegen / want daer mede soo woxt by hem
ende de sijne verstoet besloten (ende Godt gabe datter onder ons ooc niet enrige
en waren die daer toe stemmen) segghende: wy worden door byse Landen be-
kent / ende en willen gheene Wetten in ons lant gestelt hebben / maer die rege-
ren na onsen sin / alsoo en moghen wy oock gheene Wetten in syn lant stellen /
maer hem laten regeren na synen sin: Dan hier onder leydt een hande door
naemste Schoorpioen-streeten verborghen / daer dese Agreatie mede verciert
comt / sonder noch andere die by my ende den meestendeel van mijns ghelijcke
namelijck gheueene lieden / niet ghesien en worden / bewijle dat (soo doende)
onse cause / ende die vanden byant als ghelijck ghemaecht woxt / ende in eenen
graet ghestelt: ende alsoo soude de heeren Staten quiteren alle d: gherech-
schep die sy aende verheerde landen hebben / ende laten den Spagniaert in sy-
ne conquesten / die hy op de verreuchde landen ghedaen heeft / papstbelijck do-
mineren / ende sijne banieren in teeken van sijne victorien opzichten / daer me-
de te keruen gheben / dat hy de E. Wogen de heeren Staten der verreuchde
landen heeft ghebwoongen af te staen van haer goet ende losselijck boornemen /
t'welck was / d' Boozloghe te continueren tot den eynde toe / niet alleen door
eenighe Probiutien / maer door alle de Nederlanden in t' generael / tot byshept
hande goede inghesetene beyde na ziele ende lichaem.

Maer al t'welck ghemoetlyc blyckt / dat den Spagniaert de Agreatie gheeft tot
sijn eyghen versekeringe ende niet tot d' onse / want hy soude daer mede niet
alleen vercrigen het paisibel bezit vande verheerde Landen (welcke zijn het
boornaemste deel deser Nederlanden / die hyso door gewelt als verraderijc heeft
gensutpreet) maer ooc weder het recht ouer de selbe / dat hy door sijne mis-han-
delinge heeft verlopen / grootelijc tot na deel van dese landen / ende boornae-
lijck der armer wtgetekene / die hier door tot eendwige ballingen tot haer liebe
Waderlant worden ghemaecht / ende woxt de hope oock schier af gesneden / dat
Nederland minnermeer weder in byshept tot en lichaem soude comen / maer
wel is te vreesen / dat het weder onder het tyrannich rock soude moghen val-
len. Ende tot hier toe en binde ick noch gheene versekeringe: latet ons nu sien
oft de vreesdame wapenen meedere oft betere sullen gheben.

Om dan door de wapenen eenichsins versekeret te blyuen / soo sullen wy op
het minste moeten onderhouden ontrent 16. oft 20. duysent mannen te peerde
ende

ende te boot/ soo omde Frontieren wel te besetten / als om de quaetwillighe
Hauf-ghesinde in dwangh te houden ende den bandt op de handen te sien/
die in de verheerde Landen almit middel heeft om t'sijnen bekeerde volck ghe-
noech op te neemen/ ende sijne Garnisoenen in Italien, als tot Milanen, Na-
pels, Sicilien ende Bourgondien (daer hy ordinaerlijck 30. ofte 40. dupsent
mannen hout) de helft te verstercken die hy in costen tijt can hy malcan-
deren crjgē/sonder dat wy t'selbe schiet connē wettē/ ier oot onder t'breel van
in Italien, Duytschlant ofte elders Oorloghe aen te neemen / de selve inder
haest op de Frontieren brenghen: t welck wy niet en connen besetten / ende
waer teghens wy t' allet stont moeten verstaen bliuen.

T'is oock wel te ghelooben/ dat hy dickwils sal valsche ghetuyghen stro-
pen/ende bypghen/ ghelijck oft hy van sinne ware d'Oorloghe teghens ons
te beginnen/om ons op meetdere costen te lagen/ of als wy verplicht wa-
ren ende sulck inden wiint sloegen/ oec ons te byrogen/ t'geue den iongen oec
quam/daer de fabel van Egeus van segt/die niet yn onnoedich roepen ver-
soj saecte/ dat de Perders daer niet op en archeden als het ongeluck bodelijc
quam / alsoo soude hy oock dickwils bypghen ende ten lesten slaet/ als men
daer in inst op dencken soude.

Ende my dunckt dat de landen in tijt van vrede meer sullen belast zijn met
20. dupsent mannen in dienst te houden / als inde Oorloghe met 50. dupsent
mannen: want dooz de quade neeringhe ende dat slants byzichten wat beter
roep zijn gheweest als de voorleghen Jaren / hebben de Pachten vande con-
sumptie veel min wtghebyocht als dooz desen/ welcke veranderinge ick gis-
se op een vierde deel of later het mer een seste de: l wesen: En nu een seste ver-
mindert zijnde/daer eer meer volck in dese landen is ghecomen/alsof wt ver-
trocken is / wat sal het wesen soo de neeringhe meer comt te verballen/ende
d'wtghe/ weken te verrecken? so sal het schiet op de helft comen/ende in tijt
van vrede soo sullen de landen niet oec de helft vande belastinghen connen
byaghen / daer se nu mede belast zijn / oft de goede inghesetene souden inden
grondt bebozen worden / alsoo de naburtighe Landen wytnich ofte niet
en gheuen/ende apparentelijck sullen hare Voorheden oock alle lasten so veel
af doen alst haer mogelijck is om hare Landen te verbeteren/ende dese Lan-
den te verzwacken / soo soude van het insomen maer het vieren deel bliuen
van dat het nu is/want de helft minderende de lasten blijvende / soo blijft
maer het vierde deel als de lasten de helft ahemindert worden/ al trocken wy
oock noch al eenighe contributien ende Licenten: Ende alsoo is het appa-
rent dat dese verenichde Landen sullen roman inden standt ghelijck dooz
de trouwelen / ofte daer se in waren dooz het overgaen van Byabant ende
Vlaenderen.

Oft nu de dooz 20. dupsent Mannen sullen connen onderhouden wo-
zen/middeghaders andere lasten/ soo van Fortificaten / Ammunitionen / Wi-
der Capiteyns ende eenen ues/recompensen vanden dienst/ als tachtel heben/
ende Interesten gesupert en betaelt met het resterende vierde deel/ het sel-
de laet ick de reken- Meesters rekenen / maer my dunckt dat het spade sal

spade sal by comen / ende soo den byant van binnen een Jaer vijf oft ses d' Oor-
loghe weder begint / waer geraken by weder an middelen / ende hoe salmen de
gheneente weder tot het gheben bringen ? Ich geswage de ongheloofselge
hier zorge die de regerders sullen op den hals hebben / oin des byants Menees
ende praetjcken te voorzomen / die sy / so dooz syne Faboziten als de Jesuiten /
die dooz het lant sullen loopen / sal soeken an te rethem. So dat desen byde sal
bynaest zyn gelijc den Byde die een belegerde Stadt heeft. die den byant van
bupten vast besloten hout / ende sich in sijne loop graben bebert houdende / daer
ge gelwelt op en daer niet schieten oft stozzen / maer onder tusschen die onder-
graefte waer mede sy niet schade lydt ende perijckels loopt in een dach / als of
sy daer thien daghen op schote / eben alsoo ist hier oock : want wie sal dat ghe-
snoez van Jesuiten / in tijt van byde comen verhinderen hier in t' lant te comen ?
ende daer hae mynen te maken daer sy siet constich van zyn / ende alle andere
grabers daer in te boven gaen / want sy schiet soo haest enen gheheelen Staat
souden comen onder graben ende doen vallen / als andere impetus eene stad /
etincpel aen Vranckrijck / Hongeren ende Polen. daer se niet alleen den Kei-
ser / ende de Coninghen siet na hadden wt gegraben maer hen selven mede.

Soo dat het enen ellendighen Byde soude zyn / daermen in geburige zorge
soude moeten blijven / ende de Gheemeente niet sulcken zwaten lasten bezwaren
sonder dat de Landen daer enich voordeel by soude doen / maer Slants in co-
men soude gheconsumert worden / sonder hope van profijt / ende noch soude-
men weenich versterkinge hebben / ende veel min als inde Oorloghe. Nu moe-
ten wy sien of men niet d' omlyggende Potentaten beter sal versterken zyn.

Dit heeft wel wat met schyn / maer min vastheyt : want ghenomen / wy
maken een verbondt niet d' omlyggende Potentaten / als Vranckrijck / groot
Bretaignien / Denemarcken ende eenighe Duytsche Vorsten / die sullen belo-
ven / dat soo den Spagniaert ons d' Oorloghe weder wilde aen doen / t' sy binnen
een Jaer ses oft acht / oft langher (want t' en comt hem op een Jaer oft twee
niet aen / alsoo syne simulatie ende patientie groot is / om te bedrieghen oft te
verraessen / ende sy weet syne verraderijen wel te laten rijpen) daer se ons sullen
assisteren niet een seker ghetal van volcke / oft de wapenen niet ons teghen den
Spagniaert aen nemen : dit ware wel goet als het so geschieden mochte / maer
goede borghe waer goet dat het gheschieden sal / ende / oft sy het niet en deden /
sy zyn ons te machtich ende te groot / om haer daer toe te dwinghen / waer als
men in siet dat nuwant en hinckt van een ander Mans zeer (volghens t' ghe-
meen spreec-woort) soo isser grootelijc aen te dwinghen / alsoo d' erpertenitie
ons leert dat de Vorsten eens wt eene zware Oorloghe ghescheppen zijnde / daer
siet noode weder in comen / oin de groote lasten ende perijckelen die se mede is-
brengende / want al heffmen de Coninghen van Vranckrijck ende Enghe-
lant na t' leven ende na de Croone gheslaen / nochtans en zyn sy noch niet con-
nen betrecht worden oin de wapenen teghen den Spagniaert weder aen te
nemen.

Nu / genomen dat se ons enich volck toe schickten / oft oock de wapenen niet
ons willen aen nemen / soo moeten se eerst waerschouwen / daer wort op ghe-
raetlaecht / de Ghesanten oft Courtiers loopen over ende weder / daer ballen
disputen

onlippen/oft ghetaden is oft niet: getaden zijnde / soo moet het volck ghelicht worden/ ende oer gesonden/maer eer dickwils Men comt / so is hengst doot/ ende/soo den vpant ons onbetusschen een Frontier stadt oft twee quanne af te nemen / ick ghebe te bedencken / hoe diep dat hy tetsont den reulse inden pot soude steken / het soude oock te besien staen oft het secours / dat ons dan soude gesonden worden/ so machtich ende van so goeden Crijf-volck soude wesen/also onsen noot wel soude verheffschen / ende oft de Woysten dat soo langhe soude willen continueren/als wy wel souden wenschen.

Want soo wy (nu d'onligghende Potentaten onse cause aen nemen / hulpe ende assistencie doen / ende / na men seght/ noch meer doen willen alsoe tot noch toe ghebaen hebben) de Woelloghe niet langher en connen maintainen / ende dat wy(na eenigher lieden segghen)als nu op der Woysten beloften ons niet en moghen verlaten / veel min sullen wy t'selbe oer vyf oft ses Jaeren moghen doen/als mogelijc doot het sterben van eenen Salomon / eenen Roboam soude moghen in syn plaetse comen/oft vpaentschap onstaen tusschen die nu vzienden zyn ende willich ons te helpen / ende dat ter contrarie doot houwelijcken oft andersins vrientschap soude moghen vallen tusschen de ghene die nu t'samen vanden zyn/die ons dan ghelijckelijck souden d'Woelloghe aen doen / ende soo wy niet versekeret en zyn inet de hulpe die ons dadelijck ghebaen wort / ende daerinnen niet en can en vlyffelen (want wy gheboelen t'selbe / en t'is voort de deure) veel min sullen wy ons moghen verlaten op het gene dat binnen vyf oft ses Jaeren sal moghen gheschieden. Welck oock voort antwoort dient / op t'ghene men seght / dat d'onligghende Potentaten in tijt van vrede oock souden contribueren on onse Garmsoenen te betalen : die mach wel beloofte worden/maer t'heeft seer wepinich apparence / dat de onligghende Woysten in sulcken lasten souden willen continueren / alsoe anders ghen voortdeel daer by en souden doen.

Wort dit verbont met d'onligghende Potentaten ghemaect inet conditie dat/soo den Spaigniaert penant vande Bontgenooten aentast/dat die andere al t'samen / oft minners wy / die sullen moeten assisteren oft d'Woelloghe met hen aenbeerden / soo hebben wy den Vrede soo langhe als het penant vande Bontghenoten belijft/ende/ die de wapenen teghen den Coninc van Spaignien aen nemende/so is onsen vrede oock ghebroken.

Hier dient oock wel aen ghemercht/dat een deel vande lant-saten van nu aen niet seer Woelochs ghesint en zyn/ende datter veel zyn/die geene Roosen pluken sonder haer inde dooyten te steken/ ende wisch eren sonder hate poeten nat te maken als Wederdooperen ende libertijnen : Ich laet staen / de Pauf-ghesinde die desen Staet vpaent zyn/ende andere die inder achten haer particulier profijt als het ghemeen beste ende dient niet en raecht wiens hups dat vrant alsoe hyn moghen aen de Colen wadinen.

Het is oock te vreesen dat eenighe Landen/die Frontieren zyn ende blyuen/ niet lichtelijck en sullen tot de wapenen connen / soo datmen sijn woort aen de Bontghenooten in desen niet wel en soude connen houden/ de welcke daer ouer van souden t'onbeden wesen / diemen nochtans niet en mach vergrammen/ want alsoe wy hare hulpe van doen hebben/ moeten wy alijt de minste wesen

ende

en/ ghehruet gemeenlijc secht by haer niet den doot inde hant staen/so lange als
Nederlande verdrapt blijft: daer beneffens is het oock te vreesen/ dat de Fron-
tieren so noode weder sullen tot de wapenen comen/ dat het wel mochte te lae-
te wesen/ eerste die aenbeerden sullen/ soo dat ick hier in oock noch geen versche-
ringhe en can vinden.

Soo moet men dan sien oft in het woort banden Coninck van Spaignien
wat meerder verscherpinge te vinden is/ ende inde Staten vande verheerde lan-
den/ ende oft die hein souden willen verhinderen als hy qualijck wilbe.

Door soo veel de beloften ende t'woort banden Coninck van Spaignien es
zijn/ daer aengaet: Ick hebbe hier boven daer van eenichsins ghesproken
van d'aggreatie/ handelende/ ende betwisen hoe wepnich het selfde te achten is/
ghemercht de trouloosheyt daerse langhe jaren mede hebben om ghegaen: soo
dat als ick die al soude willen verhalen/ t' selve niet alleen een discours en sou-
de moeten wesen/ maer selfs soo grooten Boeck dat hy den Leser verbylerich
soude vallen: verhalen sal my in dien afgroet niet woopen/ daer ick nimmer-
meer en soude wt ghetaken/ zynde hare ontrouwe noch in verscher ghebachte-
nis/ soo dat wy aen die syde wepnich steunsel hebben/ den ware datmen wilbe
gheloooben dat den Spaigniaer den man niet meer en is die hy plach te zijn/
maer dat den Wolf in een Lam veranderd is/ t'welck eenighe apparentie sou-
de hebben/ alsin sepe een Bos/ want die hebben wat meer gansenchap t'sa-
men/ men mochte oocklaen enige wilbe menschen wijs maken/ dat den Spai-
niaer sijne beloften niet en sal byken al siet hy daer eenich woortdeel by/ dan
die moesten ergheus inde wterste hoeken van Tartarien woonen/ want die
van Oost oft West-Indien, als ooc die van Africa, souden sulcx niet gelooben
want hebben te veel exempel tot contrarium ghehad/ maer dat wy souden
gheloooben dat dien Lupacri sijne blecken sal veranderen/ dat ware ons selven
moetwillich bedrieghen.

Verhalben soo moet dit by ons vastelijck ghelooft worden/ ende en mogen
ons oock niet inbeelden/ dat den Spaigniaer pedt anders woort heeft/ als
ons eenich woortdeel af te sien/ ende ons te bedrieghen/ t'spint coete oft int lan-
ge/ ende onse neeringe/ Zee-daert/ Schepen/ Bootsch- volc/ middelen ende wel-
haert t'onttrecken/ wel wetende dat onse oude groeffen Soldaten binnen vijf
oft ses jaeren verre sullen te soeken zijn/ want den einen woort out/ den anderen
sal comen te sterben/ sommighe sullen wt den dienst schepden/ ende die noch een
couragieus herte in t'lijf hebben/ sullen hen elders in dijnste begeben daerse ho-
pe hebben van groeffent ende gevoort te worden/ want/ het is wel der vroe-
nicken leven/ haer in hare Cloosters in luyheyt en ledicheyt doot t'eten/ maer
niet t'leven van een couragieus Soldaet. die/ ongheroeffent blyvende/ dich wil
soo beroeft woort als sijne wapenen selfs.

Van/ om te sien wat dat Spaigniaer met den Wyde woort heeft/ en sal ick
daer toe d'exempelen niet verhalen van de voorgaende Wyde handelinge/ d'af-
ghewoone bydelen van Don Iean ende mer diers kliche oude gheschedenis-
sen/ die nu meest al vergeten zijn/ maer comen tot het vper daer het Nijet in ge-
sineet is/ daer men desen Wyde van maken wilt/ t'welck zijn de Wyden van
Lipius, Taxis ende andere/ die desen Achitophels raet den Coninck hebben ge-
gheben

gheben dat hy op sijn reputatie niet en behoorde te sien/om ons tot den 13. jehde te brenghen/ welck den eenighen middel is om ons te bedriegen ende te dwingen/ende om te sien hoe dat die Boonfch-gezinde aen haer woort ghebonden zijn/ selfe getuycht de disputatie die het vooz- ledt jaer 1607. in Julio tot Loeven is ghehouden/ende in d'uch wt gegaen/daer se heel Catholickelijc beslupen dat den Peps inach verworpen worden/als hy der Catholijcker Kercke leer oft goede zeden schadelijck is/ende dien genaccht zijnde/ dannen hem niet alleen en inach/maer ter ghelegentijc oock moet bekennende daer hy sietmen watse inden Schilt voeten.

Maer om noch naerder te sien hoe daer dese lesse van vaders wel hebben onthouden/en roepelingh noch geteetert/en oftse haer woort beter hebben leeren houden als te vozen/so laet maer de gemutuerde van Dieck vragen / die hare handen ontloopen zijn / dierren (na alle quijtscheldinghe ende vergevenis met solenniele beloften) na datse van malcanderen ghescheppen waren / heeft ghebanuen om in 24. uren tot den lande te vertrecken op lijf-straffe/miet een goede recompensie van 24. Philippen/diet eenen soude doot slaen: de selve sullen wel segghen wat trouwe dat in dat volck is / ende oftse haer woort beter houden alse pleghen. Ich en wil hier mede de genuptuerde niet dooslaen/als oftse niet quaets gheuoerch gedaen en hadden/want men wet wel/dat die den dijschel dient/die rijcht Wipbels loon / maer die en verschoont hun niet die de boosten gedaen hebben/ ende en hebben daerom niet nu trouwlooslich gehandelt/ende sommen onse d'anden gheleeden wil/ spullen wel segghen / dat wy noch meer quaets gedaen hebben/als de genuptuerde en beter het byer/als d'ander de Galghe hebben verdient.

Enighe menschen dat den spant hem sal ontsien/miet ons weder in d'Woelloghe te comen/maer ick hadde / laet ons ons seken dat niet inbeelden / ende ons seker aen een ander spieghelen/om ons sacht te spieghelen / want wy weten dat den Spaigniack den vrede niet Vranckrijck ende Enghelant langhe heeft ghebedelt/ die hy verreeghen heeft / ende t'schijnt dat dien van Vranckrijck vooz hem wel soo schadelijck is gheweest als eenigen die hy in 100. Jaeren herwaerts heeft ghemacht/maer hoe langhe heeft hy dien ghehouden/sonder de Coninghen ene rechtverdighe oorlike te gheben om de wapenen teghens hem verder t'aenbeelden / als gemen tijt : maer heeft van doen af sijne verraderijen begonnen in t'werck te legghen/ soo vooz Biron, als den Graue van Auvergne den Coninck met sinen slaet in het westerse petijchel stellen/so de verraderije niet en ware ontdeckt geweest. En in Englant, was daer niet alreede een schuppe in d'Herde gheseten / om die hellsche mijne te graven/daer mede men den Coninck met alle de hoopmanijse Deeren vanden Lande soude om het leven ghebrocht hebben : ende dat / dewijle dannen noch vanden vrede handelde. Zi laet slaen de voozige conspiratie van Cobham en V Valter Kaleg, ende so hy hem niet en heeft ontfien in diertijt dorn hy d'Woelloghe noch teghens ons hadde (daer in hy voozwaerts ginch gelijck de Cresten) die Coninghen ontverdighe oorlike te gheben om de wapenen teghens hem aen te nemen/ocel win sal hy ons ontfien/als hy ghebaet/dat wy was zwacher zijn.

Dannen seght / al wilde den Spaigniack teghens dese Landen peten aenten

trecken/ die bande verheerde Landen en sullen hem daer in niet wilsten ten dienste
zijn/maer deel eer t'jock van haren halse soeken te werpen: dit soude eenighe
apparentie hebben/ so de wtqhewekene hare vyphet mochten vercrigen/ en-
de weder in Staten ende Offitien ghesfelt worden beneffens de rechte Neder-
landers/ ende dat de verbaeterde daer allens kens weder wt geraeckten: maer
sonder dat en isser gantsch gheene hope toe: Als by exempel/ de Heeren Staten
hebben diverse Tochten in Brabant ende Vlaenderen ghedaen/ op hope dat
die bande verheerde landen niet voer de ghemeene vyphet souden gedaen heb-
ben/maer daer en is niet op gevolcht: reden waerom? zyn der geene lief-hebbers
ben meer van t'Waderlant vyphet aen d'ander zijde? Ja trouwen/maer ver-
heert/soo weplich oft min macht hebbende als de vanden der vyphet aen
dese zijde zyn hebbende: want de Spaensche ende Jesuwits gesinde/ ende om
cozt te segghen/ de meeste vanden van t'Waderlant worden in staten ende offi-
tien ghevooydet/ ende de voornaemste Steden worden met Casteelen/ met
Spaensche Soldaten/ andere met Casteelen der Jesuwiten (welck zyn hare
Clooosters) ende sonninghe met beide beset. Ende voorts der Maranen, Moo-
ren, Ioden, ende Rossianen kinderen (want sulck is het Spaens ghebronsel)
die zyn inde Magistraet ghesfelt/ oft immers sulcke die de voetsappen van
Granvelle, Barlaimont ende dierghelijcke vanden van des Nederlants vyphet
na volghen: Ende wilmen weten oft daer sulcken volck veel inde rege-
ringhe is/ als ick segghe/ siet maer op het Transport vanden Coninc van
Spaignien, op het welcke sy reghen der Landen Privilegien/hare Vooghebden
hebben aenbeert/ t'selve gheeft daer getuyghenis van/ wat het meest voer vo-
ghels zyn: t'schijnt wel dat eenighe daer leetwesen af hebben/maer t'zjn Cro-
coails tranen/Hyenes ende Meere min stemmen om ons tebeduyghen/so dat
op dat fondament oock niet veel en mach ghebout worden.

Maer ter contrariet/ soo de Eerts hertoghen de Landen eenichsins achter-
volghens hare Privilegien comen te regieren/ende met die bande welighe voer
de vringheren te sien/ so sullen sy der menschen herten tot hun trecken/ende van
een pder bemint worden/ ende hare andersaten sullen him te wille zyn in al
t'ghene sy sullen begeeren. Ende sy en houden het oock voer gheen jock onder
hare Lantsheeren te staen/ ende insonderheyt die van Brabant ende de Wal-
sche Provintien/ want sy hebben sedert eenighe hondert Jaren herwaerts/ by
hare Lantsheeren soo veel gheregert gheweest/ dat ick twijfele/ soo sy weder
tot sulcken regiment mochten comen/ oft sy enige andere forme van regerin-
ghe ter werelt daer voer souden willen kiesen oft aen nemen/ want de Landts-
heeren haren graet houdende/ de Staten vanden Lande inden haren latende/
ende dat de Ghemeente alsoo volghens hare Privilegien gheregert wort/soo
is t'selve een regiment dat met de nature vande Lantsaten geheel wel oer een
somt/ende onder t'welck dese Landen so seer ende soo langhe hebben gestoert
ende toegheromen/ tot dat eyndelich dat verbloet hit hup van Spaignien aen
onse Lantsheeren is ghecomen/ waer voer den hooghmoet ghewassen zynde/
ende Philippus den tweeden/ den Spaenschen aert aengenomen hebbe/ ons
heeft als zijne Spaensche Slaven willen regieren ende tot Slaven maken
maer wat sy daer mede ghewonnen heeft/ leert d'ebantheyt/ ende t'selve
mach

maech sijnen nacomelinghen ende allen Tjannnen tot eyngel dienen.

Als oock wel te beseffen soomen in desen Vrede-handel eenighe conditien wilt bespreken / die de verheerde Landen schadelich sijn / soo sal den vrant dat also wete te dypden / of sulc alleenlic waer gescreft is om die landen te verderben: ende also sonder sulcken verbaeteringhe tusschen beyden comen / dat sijne onverschaten / in stede van hem te verhinderen de wapenen teghen ons aen te nemen niet alleen gewillich tot d'Opzoge teghens ons en souden contribueren maer oock van selfs tot de wapenen loopen: want wat swaricheden eertijts in dese Landen wt dieghelijcke oorsaken sijn ontstaen / leeren de Historien ghe-noet hsaen.

Als van dese Opzoghe den twist vande Religie oock gescrepen ware / ende dat het simpelich ghebden ware om het regiment oft de heerschappye / so twijfel ich oft de ingesetene van dese veretnichde Landen selfs minnemer souden willen in d'Opzoghe comen / ende ten ware de grotemelicke tjannne dienen ober die vande ghereformeerde Religie heeft ghebruyt / de Inghezetene en souden noyt sulchen lasten van d'Opzoghe hebben willen draghen / doornemelic de Frontieren: Sijnde myn ghevoelen dat den vrant het Woffen-bel niet en heeft aenghetrocken als om zijne personagie wel te spelen / soo dat dit oock een onseker versekeringhe soude wesen.

Laet ons nu sien / of de vrende soldaten vertreckende / wip dan genoeg souden versichert sijn: Ich houde wel dat dit meer versekeringe soude geben als alle de hoopgaende punten / maer t'selue en is alleen niet genoeg / want enige ttopfelen / so de Spaigniaerts langhe hebben wt den lande gheweest / oft de Neder-landers niet en souden aen den Coninck van Spaignien meer dienst ghebden hebben als nu geschiet is / want de jalousien / die tusschen de Nederlanders ende de vrende sijn gheweest / hebben vele van hare aenlagghen verchindert ende gebroken / also sp malcanderen menichmael hebben soeken te traverteren: t'welc als dan op-houden soude / ende de Spaigniaerts sijn oock costelike diemars booz den Coninck gheweest / die hem veel geles onnuttelc hebben doen consu-meren: Ende al trecken de vrende Soldaten wt den Lande / wie sal hem verbieden die in Bourgondien, Piemont, Savoyen, ende t'Hertochdom van Milanen te houden? Ghelijck als ten tijde van Don Ioan, die se oot dede vertrecken / maer alsoo / dat hyse haest weder tot zijne bebotie hadde: wat en de Castee-len in dien tijt niet Dooghduysche Soldaten beset / die hem ten dienste waten / alsoo sal hy die nu niet Walsche soldaten besetten / oft mer alsulche Neder-laders / die hem ghenoech sullen gheaffectionneert blijven / ende die hy soo wel sal betrouwen als de Spaigniaerden selfs.

Het is oock wel te gheloozen dat den Spaigniaert in zijne Opzoghmen / die hy van nu voortaan in Europa, oft Africa sal wdden boeren / veel Walsche soldaten sal ghebruyken / om alsoo die natie in deuotie te houden / ende t'aller tijt gheoeffent. Enichs volck onder de selue te hebben / die hem dan in dese Landen meer dienst souden comen gheboen als de Spaigniaerden selfs. Waer wt het dan ghenoech blycht / dat met den Wyde gantschelic gheue versekeringe booz dese veretnichde Landen en mozt vercreghen / mer is veel eer te vreesen dat ons daer booz soude moghen treffen t'gene den Daghert teghen Iosaphat sepe

de/als hy den Godloosen Coninck Achab te hulpe was ghecomen/ 2. Chron.
19. vers. 1.

*Sulc ghy soo den Godloosen helpen, ende lief hebben die den Heere
hasen? ende om dies wille is over u den toorne des Heeren.*

Soo moeten wy der halven hoofts gaen / ende sien oft elckes gheens meer-
der versekeringhe te vinden en is / die ick achte dat ghelegghen is

In winnen van der Noderlanders herren, die men sal vercrighen soomen
de Privileghen ende de vrijheyt voor staet.

Soo veel dit poinct aen gaet / hebbe daer van in mijn voozgaende Discours
oock wat gehandelt / ende also de sake van haer selven claer gemoet is / en heeft
gheen groot bewijs van doen / want dat de vastigheyt van desen Staet ende
der Nederlandts welbaren bestaet inde vereeninghe der herten / t'selve blyckt aen
dese Oorloghe / die haeren oorspronck / woetsel / ende voozmeinste stemmel heeft
wt d'oneenicheiden / jalousien / ende partyschappen / die onder de Nederlandts
is ontsaen / ende ten ware sulcx gheweest den Spaigniaert en soude hier soo
langhe gheen hooft ghelouden hebben / maer / oft noyt in t'Lant geromen / oft
daer in ghecomen zynde / terstont weder wt ghebrochen geweest hebben. Dan
alsoo een deel quaetwillighe ende Aconisch gesinde / d'een om zyn eyghen bate /
d'andere wt haer vande gherefouwerde Arelgie / hein zyn toe gevallen / so heeft
hy met hare hulpe de reste vande goede Partotten onderdruct : ende wan-
neer hare hulpe hem quame te missen / soo waer sijn Arelgie hi t'wt.

Daer isser noch wel / die men het herte niet en sal winnen met te spreken dooz
de vyshyp / alsoe en niet en haten als des Nederlandts vyshyp / nochtan
zynder inde verheerde landen noch seet veel goede Partotten / die onder t'joch
sitten / ende alsoo overheert daer haer niet roeren en comen / de welke haer a-
fseim wat souden berhalen : ende die (gestrecker zynde met de ghene die wt andere
Landen / als Enghelant ende Duytlant, weder souden thyn comen / ende
oock de ghene die dooz dese daer der Heeren Staten doch souden ghewonnen
worden) alsoe souden sien / dat der Jesuiten segghen / daer mede sp ons beschul-
dighen (dat wy niet van d'Oorloghe en soecken tot ons eyghen nut ende pro-
fijt) niet van beuseligen en zyn / ende dat wy soo quaden lieden niet en zyn als
men ons af-maelt. soo souden de selve al t'samen / segghe ick / de sterckste inde
verheerde Landen worden / ende den vpant de handen alsoo binden / dat hy hem
niet meer en soude dooven reppen / oft / als hy quaeijck wilde / soo soude hy
in perckel staen van het gantsche lant te verliesen. ick segghe / dat dit soude
gheschieden / soo de landen al sulcke vyshyp vercrighen dooz het aenhouden
ende begeeren vande E. Mogende Heeren Staten der vercrichde Landen:
maer / so de Eertshertogen van haer selve al sulcken vyshyp geven sonder dat
sulcx byde Heere Staten woijt versocht / so sullen sy des volck herten tot haer
trecken (want die de welbaet doet sal oock den danck hebben) ende also sul-
len sy ten deele haer begheeren daer dooz vercrighen (t'welck is de gunste des
volck) op daer inoghen weder beghinnen als het haer beliest / ende ons dan-
ken met den stoch daer wy ons mede ghewete hebben.

Ende om dit mijn seggen (vande versekeringe der landen) dooz desen mid-
del

bel te bevestighen / is de pacificatie van Gent een schoon exempel : want men heeft ghesien hoe haest dat de goede Patriotten dooz dien middel de sterckste waren / ende hoe datse ontrent thien jaren lang / meest alle de lasten op haeren hals hebben ghehadt / ende d' Oozloghe ghesustineert / ende ten ware geweest den verkeerden poer van eenige / ende de verraderen van andere / daer se deerlijck dooz vercocht en gelevert sijn ge worden / alsoock het cleyn serours dat se doen van eenighe andere nabuurlighe landen cregghen / den vbandt en soude noyt soo verre ghecomen hebben / want het sijn oock noch de resterende plaetsen van Brabant ende Vlaenderen, die de voornaemste Bol-wercken booz dese landen sijn gheweest / ende daer dooz den vbandt sijne tanden meest sijn ghebozen gheworden / ende t'ware oock te hopen dat het nu noch beter soude wesen als inde Pacificatie van Gent want men heeft de fauten gesien / die nu souden moghen verbetert ende boozcomen worden / wanneer / als boozsz. is den vbandt weder eens soude willen attenteren / dan het ware veel meer te ghelooften dat hy niets en soude doozven oft connen booznemen.

De conditien dan / die ick meyne dat behoort bespoken te worden / sijn booz eerst / dat de landen in hare volcomene vrsicht en Privilegien worden gestelt / dat alle menwicheden daer worden af ghedaen / dat daer so vrye offeringhe der ghereformeerde Religie / dat de wtghewekene in hare goederen / digniteiten / ende Offitien werden ghestelt / ende dat die sonder onderscheit soo wel als de Roomsch-geinde / daer toe werden geadministreert / dat se onderhoude hebben booz hare Kercken / dienaers / ende dat hun eenighe plaetsen van verskeringhe worden in handen ghestelt / die so sullen houden onder de ghehoofsachtheit van hare Boosch-heden / so als t'selbe in Vranckrijck woxt gebruyt / ende alsoo soudent de Heeren Staten als op-stinders blyben / dat die vande Religie niet onderdrukt en werden / t'welck niet alleen eenen middel en ware om eenen goeden Wyde te maken / maer den eenighen middel / om ghemaecht sijnde / dien wel t'onberhouden.

In desen Wyde en mach oock niet allernlijck ghehandelt worden / als oft den eenen ghebuet met den anderen handelbe / ofte / ghelijck de Coningen van Vranckrijck ende Spaignien hebbenghehandelt / maer / d'wtghewekene niet de goede Patriotten maken hier eene derde partide / die oock moeten besocht sijn / ghelijck ick hier na breeder meyne te bewijsen / dewijle de Heeren Staten aen haer verplicht ende verbonden sijn.

Wat dese vereenichde Landen blyven inden stant daer se nu in sijn / ende regeren naer haer wel gheballen / t'selbe is rebelijck / want niemant en heeft daer in te gebieden / ende / die daer wt soudent moghen gewilcht sijn / hebben als vanden vande vrsicht daer teghen gestreben / hoe wel dat se seer verpuyt sijn ende also en behooren so daer oock geen deel aen te hebben / en mogen oock niet betrouwt worden / maer het heeft niet d'wtghewekene van d'ander zijde een heel ander insien / ghelijck wt het vervolgh van desen sal blycken / sal derhalven tot besluyt van desen seggen / dat sulen te vercoeken niet alleen behoortlijck is / maer oock Goddelijck / eerlijck / loffelijck ende profijtelijck.

Wat het Goddelijck is meyne dat onder ons niet en can in twijffel ghetrocken worden / dewijle dat het soude wesen tot Godts naems ere / ende booz-

plant-

plantinghe sijner Kercken.

Dat het eerlijck ware/ can also weernich ontfaent worden/want wat isser eertlijcker als Gods eere te soecken/ sijne Kercke dooz te staen ende sin Ewangeliu te verbyyden ende te spreken doozde byzheyt des Waderlands/ als inede/ voor de Vantgenooten daerinnen niet eede aen verplicht is.

Wach oec penant onder den menschen lof verdersen/so zijn het die/die trouwelijck/ mannelijck ende standvastelijck dooz Gods woort/ ende de Wadertijckie Wadden/ ende bygheden sijn den/ ende niet en doen oft laten doen/ t'sp in Wyde oft in Oorloge/ dat daer teghens eenichsins sonde mogen sijn den/ op dat alsoo de nacomelinghen mochten eruen de byzheyt/ die onse vooz Waders ons hebben over ghelevert/ ende soo trouwelijck bewaert/ ende dat deselve dooz onse slaphet ende nalatichet niet en werde verlozen.

Wat sulcx oock profijtelijck ware/ daer Godt bereyt/ van velen meer woxt opghesien/ als op allen het voorsz) t'selve is by het doorverhaelde ghenoech te sien/ want/ ghelijck ick bewesen hebbe/ ten sal niet alleen liefde verwecken by alle vrome teghens dese vereenichde landen/ maer oock de voornaemste versekeringe zijn/ diemen soude connen bedencken/ ende eenen middel om den Wyde oock bestendich te doen blijven/ ende suoben dien sullen dese landen dat voozbeel daer wt trecken/ datse niet het ghiende deel van t' Erchijf volc en sullen by hoeben te houden datse anders sullen van doen hebben/en/ al mindert haer incomen/ hare lasten sullen naer abbenant noch meer minderen: want het is ongelijck beter datmen bysint gulden laetiger winnende/maer 500. en behoefte te verpezen/ van datmen thien bysint winst ende 45 bysint moet verpezen/soo oock in desen/want al verliesen dese vereenichde landen dooz den Wyde eenighe inwoonbers/ oft wat neeringhe wt hare steden/ soo sullen de selve verrecken ende nochtans meer woortdeels doen/ ende desen staet meer vasticheyt gheven/als oft sp hier bleven woonen.

Wiet inede salmen oock den vpant den steen doen op den cop vallen die sy te ghens ons meent te woepen/ want/ den Wyde niet voortgaende/soo sal sy dese Landen beschuldigen/ dat het hare selsult is/ dat den Wyde geen voort ganc en heeft gheschadt/ dooz dien dat wy sulcken onredelijcke conditien hebben dooz gheslaghen/ die niet en mochten oft condien gheacordeert worden/ ende dat wy daer inede niet anders dooz en hadden als de verheerde landen inden gront te bederven/ende/ onder t' verhael van versekeringhe/ ende s' Waderlands byzheyt te soecken/ andere want hare byzheyt te beooven: t' welck niet alleen by sijne Onderstaten/ maer oock by andere Potentaten/ tae sels by den meesten deel der weghewekens soude gheloofte worden/ te meer soomen/ als ick int eerste gheschadt hebbe/ wilde alsulcken dinghen bespreken/ die na aller volcken rechten niet en mogen besproken/ maer moeten by ghelaten worden/ t'welck is/ te ghespreken de bequaemheyt van Waders ende Wivien/ die Godt ende de nature gheven/ waer dooz dan hare assertie in ongunst/ ende verbetteringhe soude comen te veranderen/ dewyle men weet hoe verandelijck dat de Ghemeente is/ als sp moeten inissen dat se hadden verhoopt te bereyghen.

Maer soo den Wyde schijnt achter te blijven om dat d' Eertshertoghen de landen

Landen in hare volcomene byzichthet niet en willen stellen / ende d'oorzaken / daerom d'Oorloghe begost heeft niet en willen weyden / als d'Inquisitie / nieuwe Bisschoppen / Jesuiten ende de vromde Soldaten / soo sal den haerde van het gantsche Landt op hun lieben vallen ende de ghemeynte sal met rechte moghen segghen / dat het wel blyckt dat hare Voorheben den Vrede niet en soecken / dewyle datse liever willen in d'Oorloghe bliuen / als d'occafie ende den principalen oorzaak / daer de Oorloghe wt comen de is / wech te nemen : waer wt dan wel wat goets booz de Nederlanden mochte comen / ende een oorzaak wesen dat de Staten vande verheerde Landen souden ghebruynghe zijn om eenen anderen wech in te gaen / oft souden mede in perijckel staen / soo wel als de Spaigniaerden ende nieuwe Bisschoppen selfs. Ende ter contrarien de Heeren Staten der vereenichde Landen en souden niet alleen der menschen gunste ende affectie winnen / maer oock eenen eeuwighen lof by de nacomelighen verwercken / om dat sy des Vaderlands byzichthet soa Hooghlijck hebben betracht. Zoo dat wijs beduncken gheen meerder versekerheyt booz dese Landen en soude moghen becocht werden als dit selbe / ten ware datmen d'Oorloghe continueren de / ende den vbandt met alle sinen aenhangh over de gheverchten toeghe : soo soude Nederlandt / niet alleen daer van becocht zijn / maer alle d'omligghende landen ende Coninckrijcken : ende alsoo souden wy ghemeynt t'ghene de Conincklijke Propheet David seyt

Psalm 133. vers 1. Siet hoe sijn en lieflijk is het dat Broeders eendrachtich by malcanderen vvoonen &c. ende vers 3. Want aldaer beloofte de Heere den zegen ende het leven alsloos ende eervvichlijck.

Dan/laet ons comen tot ons vierde deel/ende sien :

OF dit punct met recht maken moet versocht zijn, en den vyant sulcx vvegerende, oft men behoort den Vrede met hem aen te gaen.

Hier op segghen eenighe / dat sulcx verfoeck niet rebelijck en is / ende al hadden wy den Coninck van Spaignien ghevangen / dat wy niet meer en souden moghen heyschen / ende also wy by de Landen zijn / so moeten wy hare landem oock by laten / want de Staten vande verheerde landen selfs sulcx niet en begheeren :

Booz so veel dit verfoeck aengaet / t'selbe is noch verre vande Carte Blanche daer men ons so dickwils mede in d'oozen heeft getuylt / ende wijs willen maken dat den Spaigniaert al soude gheben wat wy begeeren maer t'sijn beloften onse Spaenisch inde locht / ghelijck wy dickwils hebben ghepermenteeert : Op belooft goude Berghen / maer als het tot toegrijpen comt / so is het maer hoop / ende dat noch ghelijck de vruchten vande doode oft de zee van Sodom in stof vergaet / waer van de stoutte belofte van volcomen ageratie te gheben / in sulcken tijt als besproken was / oock ghemeyn ghetuyghen is gheweest.

Maer / den Spaigniaert heeft sy niet tegens sinen recht en beloften onse vveblijgen gebioleert ende gheschonden / ende niet veel dursent menschen booz sijne vveaers onschuldirlijck gedoot / ende salmen dan noch seggen / dat het

ren ontebelijck verfoeck ware dat hy daer van of late / ende dat hy immers
de overlevende/liete blijven by hare byzheyt en by het leeren. Wyders/dese Oor-
loghe is dienier begonnen vooz de Privilegien en vooz de Religie. Ich me-
ne datmen moet bekennen / ja : en is des vpants voorgeben oock niet dat hy de
Privilegien niet meer en begeert te verbycken / noch de geloovige Chyftenen
niet Diet/Galghe/en Zweert te verbolghen/legghende selfs veel Adanis Wij-
ghe bladeren op de doot vande ionghe Dochter die tot Brussel laest is gedol-
ven ? Ende wat woxt hier anders begeert dan dat het de E. M. Heeren Sta-
ten der vereentichde Landen soude believen aen te houden/ dat den vpande sijn
woort soude houden/ met eenige verscherpinghe dat hy het houden sal ? wilt hy
het niet consenteren/so is zyn Wyne ontbeet/en het blyckt dat hy noch by zyne
vozighe resolutie blyft sonder te willen veranderen : waer wt ich beslupte/ dat
dan dit verfoeck niet alleen rebelijck ware/maer dat het eene groote ontebelic-
heyt was selfs/ough ewerftichheyt ware/sulck niet te verfoecken.

Op t' gem datmen seght dat hy/vooz vps landen bekent woorden/de d'ander
oock behooren by te laten / ende gheene Wetten in sijn lant behooren te stellen
daer op hebbe ich hier vozen ten dele gheantwoort / maer het woxt by de wt-
gheuekene wel erpesselijck ontkenet dat het sijn Lant is/sustinerende dat het
haer lant is/daer se teghen alle recht ende billichheyt niet ghewelt zyn wt ver-
breken/om datse niet d'overige vereentichde landen de privilegien/ende byzheyt
hebben helpen beschermen/ende de Spaensche tyrannie teghen staen.

Wat die vande verheerde Landen d'Aerts hertoghen hebben aen genomen/
ende gheene ander byzheyt en soecken alser nu is / t'selve is wel te ghelooven/
maer wat zyn vooz gasten die sulck ghedaen hebben ? ende gheen andere liber-
heden en gheheeren ? het zyn die die daer vele in regeringhe zyn / nainelijck
alsulcke oft hare linden / die van eersten aen de byzheyt hebben teghen ghe-
weest/de Spaignaer aen nu Lant ghebrocht/ ende die gelijck als hare Wyfs
zyn gheweest / om de bloedige Placcaten over hare Lantsaten/ byrinden ende
gebueren/te helpen in t'werck leggen en executeren / want het zyn de leuuen
die nae haren wille de Magystraten schier ouer al stellen ende uozingen die sy
willen.

Het en is oock niet te verwonderen/dat de gene die aen d'ander spde de regie-
ringe hebben/anders geen byzheyt en soekē alser nu is / want sy en doen daer
geen schade by / ende ghelijckmen gemelijck seyt/d'een byzentschap is d'ander
weert/want hebben sy regens haren erdt en der lande Privilegien hare Hoog-
heden ghehult / soo sien d'Eertshertogen (tot een teken van danbaerheyt)
oock somwijlen dooz de vingeren/ende also comen sy tot State ende rplidom-
men ende trecken wt sulcken byplichteden haer aeg ende substantie.

Ende sulcker lieden doen van der wigeweke ne noch der goeder Patriotten
recht tot de verheerde landen/also weplich benemen/als deser vereentichde lan-
den Recht benomen is gheweest/ dooz de Graven van Egmont, Arenberghe,
banden Berghhe, de Heere van Wassenare, ende veel meer andere Heeren wt de
vereentichde landen: Als inde vooz vele vande machtygste sieden / nainelijck
Middelburgh, Amsterdam, Schoonhoven, Nimwegen, Groenirghen, en
meer andere/die vants alle hare macht hebben aengewent om inde slavernie

te wlijden / welck niet tegenstaende / soo hebben v andere Edele en Steden haer
niet gheschelt tot de vrschept ghysocht / hier wtgeweken ende verduyden waren /
daer weder in gheselt / ende de goede Patriotten / hier noch in waren / verlost
van t' iock daerse onder saten : Welcke Steden nu oec niet vande minste en zijn
die de vrschept voorsien / vele vrome noch ghedenckende aen den standt daerse
in waren / doense moesten / oft Balliughen wesen / oft onder het iock bukken / en-
de daerom nu oock te meer beuecht zijn om andere te helpen / ghelijck sy ghe-
holpen zijn gheweest. Daeromme segghe ick dat / die teghenwoozdichijck het
regiment inde verheerde Landen hebben / niet haer doen / den wtghewekenen
haer recht niet meet en connen benemen / als de vanden des Waderlandts het
recht van de voorsz. Steden in dese veruenichde landen ghenomen hebben.

Doornen oock de ghene die nu inde verheerde Landen regeren / alleen vooz
rechte Staten beken / ende d'wtghewekene verstercken / soo soude daer wt vol-
ghen / dat d'wtghewekene eene quade / ende sy eene goede cause sonden gemain-
teneert hebben / ende consequentelijck souderu wy een oordel teghen ons selben
spijken / dewyle der wtghewekene recht niet minder en is als het onse.

Wat penant soude willen seggen dat de Heeren Staten aende wtghewekene
niet verplicht oft verbanden en zijn : t' selbe is seer ongerijmt / want het is ken-
nelijck / dat de Nederlanden van oer langhe iaren aen malcanderen zijn ghe-
hecht ende verbanden / dat de voorszander vande gheneene vrschept d' Voologe
t' samen hebben begost vooz de selbe vrschept / ende tot noch toe gherontinueret /
dat daer na naerder verbintenissen zijn ghemaect / so inde pacificatie van Gent
als d' Unie van Vrecht : waer van wel eenighe zijn moettwillich af ghetweken
nauwelijc meest alle de Walsche Provincien vande Pacificatie van Gent / maer
d' ander Landen en hebben daerom niet ghelaten trouwelijck te continueren /
ende te blijven by de voorsz. verbanden tot dat epindelijck vooz de gemeene cau-
se stryden / d' een vooz / ende d' ander na / van den vrant zijn ghedwongen / ende
haer Waderlant verlatende / zijn tot noch toe oer geheel Europa als ballingen
verstroopt gebleven / den meestendeel comende inde verheerde Landen / dewel-
ke sy staatselijck hebben helpen beschermen / gelijck soo veel Weduwen ende
Weesen / die hare Vannen / Ouders ende vanden in dese Voologhe hebben ver-
lozen / souden comen beturgen / also de meeste macht van het in-lands Crijchs-
volck / soo te peerde als te voete / alijt in d'wtghewekene heeft bestaen / tot dat
vooz den tijt ende d' Voologhe een groot deel is gheconsummeert / hoe wel ic ach-
te / datse onder de Aufterij noch den meesten hoop zijn makende.

Wat de Coopheden ende Ambachtlieden desen landen vooz nut ende profijt
hebben toe ghevocht / ende hoe de gemeene middelen tot Voologhe t' sinte haer
oer comen zijn versterckt / getuycht den stant veler Steden / ende het in comen
dat dese Landen nu hebben : hoe groot hare afferte ende goede ghenegeentheyt
tot t' Lanen beste is ghebleuen / ende noch is / getuycht hare libertaelheyt in het
geuen van alle lasten / ende impositien / dickwils meer presenterende als de Vre-
en hun af voozderden.

Watmen meent / datse hier souden nedergheslagen zijn om datse haer hier be-
ter couden enen als elder / t' selbe en heeft by den meesten deel gheen plaetse /
dewyle dat d' expectatie leert / dat Godt haer met so goede industrie en sulcken
meesthept

meerflicheyt heeft begaest / datse schier d'oneerichghe haer doen volghen haer
comen / t'welck in Enghelant ende Duytslant wel heeft ghebleven / ende noch
blyckt: De nabuerighe Princen, als Vranckrijk, Sweden, ende die van
Duytslant, betuyghen sulx oock noch met der daet / die gheen costen / inoepel /
noch arbeit en sparen / om die in haer land te reghen / haer met groote byspe-
den ende privilegien begiftende / t'welck sy hier niet en hebben ghehad / maer
zijn tude Staten woz de groote huyf-jueren / ende ten platden lande met swa-
re pachten / lasten / ende schattinghen / schier onderdruct gebleven.

Doo dat nu niet en is d'oorlaech / datse hier nebet gelagen zijn / maer wo-
nemelijck datse hebben ghehouden hier in haer Ouderlant te zijn / daer se de ge-
meene cause wouden helpen maintainen / endemet het gheben van schattinghen
de middelen der Oorloghe strecken / hogende ende geloovende dat de E. Staten
de Vreem Staten Generael der vereenichde landen / souden conuenieren in ha-
re voorge loffelijcke resolutie / de turcke was / d'Oorlogs te maintainen tot den
lesten toe / tot nuheyt van t'gehele Ouderlant / beelde na ziele ende lichaem / vol-
ghende de protestanten daer oet menschmael ghedaen / ende d'antwoorden aen
hare Maesteyt van Enghelant hooght inemaynen / als aen den Keiser / Co-
trinch van Polen / de Eijer Oorssen / ende oock aen Ernestas ghegeven: Waer-
aan d'woelkenen nu anderen oock hebben vermaent / aen hare Ouderen
ende bekeende / sich ysu ende verstaende ende broedende (d'een d'ander alsoo roe-
kende) om datse hare residentie hier souden comen nemen / waer doo dese lan-
den seer zijn verstercht gheworden / d'welck betrouwende / dat / soo het dat den
Wede quame / daemmen haer niet en soude vergheten.

Maer nu ich van late oordelen / oft die lieden ghefondeert zijn / die segghen
dat de Vreem Staten aen de turckewarke niet en souden verplicht zijn / daer
nuet alleen de verhouden / maer alle haer doen / het contrarie bewijzen: Al t'welck
ich noch tans niet en versta / om dat ich van sulcken ghevoelen bin / dat de
turckewarke niet grootelyck aen de Vreem Staten / als aen de goede inwoon-
ders deser landen / en zijn ghehouden doo de goede herberghe dese hier ghadt
hebben / ende t'goet tractement datse hebben ontfanghen (t'welck een groote
onbancbaerheyt waer sulcke dencken / maer sionde datse ter contrarieschul-
dich zijn sulc altyt t'erkennen) maer ich wil alleen bewijzen dat d'ant gheve-
kene oock niet en hebben ghedaen oft ghelaten / w'aromme sy behoorden ver-
steken te wesen / maer dat d'een handt d'ander ghewasschen heeft / waer doo sy
beide schoon zijn gheworden / blijvende het verbont alsoo onverboden.

Maer hier opullen enighe moghetich subtylicke willen disputeren / ende
seggen dat d'ant gewarke gheen Staat oft Republique meer en zijn / alsoo sy
gheen woost steden en hebben / ende dat de ghene / die tegenwoordich inde ver-
reerde landen zijn regerende / het Corpus banden Staat zijn ende blijven: Ich
en wil my teghens sulcke niet in geven om te disputeren / want en verstaen my
der keijserliche rechte niet / verhalven sal het laten wesen met een bouwelijck
nuet geboelen te segghen: t'welck is / dat ich niet en can gheloven dat de pisse
het lichaem selfs is / datse bezeten heeft ende daer sy maer eenen toe dal in en is /
alsoo duncte my dat de banden vande republicque niet en zijn het Lichaem /
maer de pisse die het lichaem soecht te verdoen: t'welck bykans een dispu-
catie

de verheerde landen sulck wyse traaffde hebben.

Maer menich/het ware noch alsoo dat wy hier al t'kennen wel waren / ende ons conden rueren / en is daer mede noch niet genoegh / oft wy wel zijn / ende anvercusschen ons Vaderlant laten onder het loch / en onse byinden / magen mede goede mede-bozghers onder de tyranne verbyrtet blijven / ende vele als Ballingen over heel Europa verstroyt laten : maer ic meyne dat wy ter contrarie schulden zijn / met al ons vermogen te trachten om t'selbe te verhoeden / want hadde het daer mede genoegh geweest / waerom souden dese landen in t'begin van de troubeln / d'Woelge aenbeert hebben ? en waerom en bleven d'wtgewekene van Holland en Zeeland niet in Engelant en Duytschland woonen / daerse niet het twintichste deel en waren van t'getal der wtgewekene die nu 21. oft 23. jaren ballingen zijn geweest / het wiert inde Dredt-handelinghe van Breda dien van Holland ende Zeeland die van de ghereformeerde Religie waren / oock toegelaten datse mochten vertrecken / haer goederen vee roopen / oft t'incomen daer van genieten : maer t'wijcket dat sulck haer meynunghe niet en is geweest / maer datse liever liffende goet daer by hebben wilsten op setten / dan / ginge als de Ioden, over den Merdubodem verstroyt te blijven. Nu is het wel te gheslooven / datter onder de wtgewekene noch veel zijn die bloet in d'aderen hebben / ende noch soo veel couragie / datse oock niet en sullen op houden / so lange sp't leuen hebben / ende den adam in haer is / by alle behoorglicke middelen dese connen bedencken te verfoecken om de byghende weder te vercrighen / en datse liever sullen resolueren daer over te stercken als dat sp die verlozen souden laten / en haer Vaderlant onder de tyranne / en sp / als Ballingen te moeten blijven : waer toe mogelijck niet en sal ghebraken de hulpe van penant van de onligghende Potentaten / die hare cause sonder sijn schade soude aen nemen.

In mijn boozgaende Discours hebbe ick ooc geseyt dat d'wtgewekene Oudelen van de verheerde lande / met hare overige steden behoorden dooy de regh te Staten bekent te worden / want oftse schoon hare digniteyt vooz eenen tijt hebben gesigneert / om datse wepnighe plaetse hadden (en dat tot dat God weder enige verlichtinghe soude geven) so behoorden sp nu weder meer stede hebben / oock weder in hare bozighe digniteyt ende staet te comen. Ende ick ben van gebogen / so het de E. Hooghende Heeren Staten Generael beliefde haer daer vooz te bekennen / dat die van Brabant met hare vijf steden ende doypen / gherekent de contributien die wt Brabant ghetrocken worden / ende het gene dat d'wtgewekene ende goede Patriotten in soyme van leeninge boven alle oordenaris lasten noch jaerlijck souden contribueren / seer na soo veel souden op byngen / als enige van alle d'andere Prouinten / wtghenomen Holland. t'welck de ganneene middelen tot Woelloghe seer soude verstercken / ende mogelijck dat daer dooy inde verheerde landen wat meer soude wtghericht worden.

Enbelijck sal geseyt worden : 't is waer / men beghooft in dese Dredt-handelinghe d'wtgewekene niet te vergheten / maer aen te houden dat de landen in haer voorsomene Privilegien gesetle worden : dan so den Spaigniaert sulck ontfanghail sanfueren / soudenmen daerom d'Woelloghe beghoojen te continueren.

ren/ ick vromde ja/ betwijle dat sonder dat/ dese landen geens verfechteringe en con-
 minnenden Wyde hebben/ en dat de schuldlige plicht oock niet toem laet/ dat de
 Warden Staten hare Voortgenooten souben vergeten / ende ick ben van geboe-
 ren dat het hier in behoort te gaen gelijk niet de kinderen van Israel/ die 40.
 Jaeren t samen inde Woestijne hadden gedwaelt (gelijk top oock 40. jaeren t sa-
 men in dese Oorloge hebben ghesteken) ende als sy het lant laeter ende Gilead
 hadden in genomen/ so versochten die van Ruben, Gad, ende den halven stam-
 me Manasses, t selve booz haer erfdeel (alsoo het seer bequaem was booz haer
 Wee) t welck hun wiert geconsenteert/ op conditie/ dat se souden booz aen trecke/
 ende hare broederen haer erfdeel ooc helpen in nemen: insgelijc die van Hol-
 lande, Zeeland, Vriellant, ende half Gelderland zijn to haer erfdeel / ende heb-
 ben een bequaem lant booz haer Wee / dit is seer wel: maer hare Broederen die
 hun het hare hebben helpen in nemen/ blijven noch wt haer Vaderlant / ende
 erfdeel verstoeten / die moeten oock gheholpen zijn: ende dit can booz den Wy-
 de oock wel geschieden: Maer soot den vpsijt niet en wilt consenteren / soo be-
 hooft d' Oorloghe ghecontinueert te zijn/ die niet alleen en is booz het erfdeel/
 maer toe beschuttinghe van Godes kercke/ wyngt des Vaderlandes/ ende een
 rechtveerdige wyse oer so veel Barbarische wyethede tegens ons gepleecht
 ende so top nu wt d' Oorloge scheyden / daer top soo veel redenen hebben om de
 wapenen aen te nemen/ al waren die noot aen ghenomen geweest / wat sal ons
 dan na desen comen beweghen om de selve weder t aenbeelden / want ten zijn
 geens slechte oorsaken die ons hebben beweect d' Oorloge aen tenemen (gelijc
 de Historien betuyghen dat veel volckeren om seer slechte oorsaken tot de wapen-
 nen zijn geloopen) d' een om d' erf goet van eenen particulieren persoon / ander
 om een schuyt oft jacht: ende de heplige Schijft getuyghet/ dat de kinderen van
 Israel Oorloge aen namen om dat die van Benjamin weggerden recht te doen
 oer de vrouwen scheyderje gepleecht aen des Leviten by wijf: Simpbu, om
 dat syn wijf verbrant was: David, om dat sijne Sghesanten gheschent waren
 van d' Ammoniten, met haer de Vaerden ende Cleederen oft te slijven.

Maer hier en is niet een particulier erf goet genomen/ maer tegens het gant-
 sche lant met alle de inwoonders van dien een Oordeel gestreken/ dat se hier sel-
 ve in d' stadens lijf ende goet hadden verbeurt/ t welck men heeft begaet / ende
 gesocht geheel t executeren: Oock niet alleen een vrouwe geschent / maer veel
 duysenden/ beyde Vrouwen en Dochteren geboleet/ hare Ouderen en swa-
 nen oerhoert/ id oock d' wilts in hare tegenwoordichheit geschaffert/ en hare
 gedwongen/ t selve te moeten aensien/ niet een vrouwe verbrant/ maer veel talen
 sent/ beyde Vrouwen/ Vrouwen/ ende jonge lieden/ booz beuls handen doen stey-
 den. De Sghesanten/ die quamen om den ellendigen stant onses Vaderlands te
 verthooren/ niet de bardey/ maer de hoofden afgesneden/ men en heeft ooc niet
 alleenlijc een schuyt oft schip genomen / maer veel hoederen in d' overhoed
 sen getonfigueert/ ende het volc hangen/ ende als sijn den ellendich op de
 Galeien gesmeten/ ende dat noch d' wilts boden de gegedene Passporten. De
 arme visschers hefften onder de luycken ghemagelt/ ende also inde Zee daer
 sincken/ wijders/ onse steden geplondert ende verbrant/ het lant verwoest/ ende
 fpydelijck niet d' arme ingesetene gehandelt / niet alleen ghelijc met een volck

waren geen verſt ſchuldich en ware/maer alſo alſmen ghene wyſe overde-
lijcke beſten en ſoude comen oft willen handelen : ende ſulc heeſtmen tot op
het leſte toe getontmeect/tot el teken dat den oudt haet niet en is genduerct
So dat ic niet en weete dattet een verſt Nederlandt en weſen dien het hee-
ſte niet in ſijn lichaem en ſcheyt/als hy gedruet/leert/ oft hooft verſhalen de on-
menſchelijcke wyſe hebde die onſe vanden aen ons hebty gepleecht. En comen
wy/die het geſien ende ten deele geproeft hebben/ſo verre gebracht werden/dat
wy comen de wapenen af te leggen/ende gelijck als alle t'felve vergetende/ſeg-
gen : waerom ſouden wy langhet Oploggen / wy hebben t'gene dat wy begeer-
ten/dart ons Waderlant merſtendeel noch onder het yock zidt/ en dat de Godt-
loofse tyannen die ons alle dit quaet gedaen hebben inde voornaemſte Drieden
heerſchen ende domineren : Wat ſal ons hier na comen bewegen om weder tot
de wapenen te comen / oft wat en ſullen de naemelingen niet verſagen / eerſte
ſullen willen de wapenen aen nemen/ſo dat het te vreeſen is/dat den vyant hier
voet voer voet ſal onder cruppen ende den ſtrich over t' hooft wippen eerſte haer
daer van ſullen willen beghyden.

Den Spagniaert heeft het wyl voer/dat hy ſoetlic Wyde te maken/want het
gaet hier mede bynans gelijck als met eenige geweldige Boovers / die eenigen
poorte in ſijn hups ballen/een deert van ſijn goet rooven/ſomtinghe daer in doet
ſlaan/andere queten/maer alſſe ſien/ dat den hups/wader vande natuerige plaat-
ſen hulpe erijde/ende dat ſp niet en comen tot haer vermeten comen / maer hi
perſch el ſlaen van niet alleen het geroofde te moeten weder geven / maer oock
de verdiende ſtraffe over hare wyl handelinghe t'ontfangen/ſo ſouden ſp Wyde
heſſen/ſeggende : comt laet ons vlienden zyn / wy ſouden langhe bechten eer
het effen gevochten ſoude zyn / wy ſullen al ſulchen bed in het hups en int goet
houden/als wy gerooft hebben/ende vande reſte eenre bekentenis van onſe hand-
geven/dat het gene ghy noch beſide u eygen is/ende dat wy daer over niet meer
en ſullen pretenderen / waer mede ſo den hups-heer ſouden ſoeken te ontwa-
pen/ende het voerdel af te ſien : ſoude den ſelven ſo doende niet wel verſchert
inde geroompenheit zyn / alſo gaet hier mede : den Spagniaert heeft aen ons
alrede voerſt moett willen beghyden/een deel van het land af genomen/ende om
de reſte ſijn beſte gedaen / nu hy niet voerder en can / ſoecht hy Wyde/en ſal ons
laen behouden t'gene wy noch hebben/ende tot verſcheringe/gerft hy d'Agre-
uic, daer hy ſich bequyt noch ſeer noode af te ſcheyden/om ons te beter te doen
geloben dat hy wat acht/maer wat recompense voer alle de gedaen ſchaden
ghene.

Waar naer hy ſeer conſtich woecht de voer-Rappen van ſijne Waders d'An-
nichſten van Roomen, die lange jaren de uueſte Oploggen in Europa heb-
ben verweert/en ſoer geboert om haer ſelven groot te maken/maer als ſp daer
niet mede hooft onpanden/ſo maachten ſp Wyde / en d'actie vreden waren noch
alſo d'oude de verweerde uueſten verweeren : Alſo den Spagniaert mede/ hy
heeft Navarra, Naples, Milanen, Portugael, ende eenige ander landen ghe-
ſuipert / die behoudt hy / t'felve heeft hy met Vranckrijk oock inrepen te
ken / inde voer ſijne vyande ſtakers de leſuiten t'felve. Coninckrijck ſcher in
vuerſte miſerie ende verſch gelycht/ op Engelandt oock geententeert/ in Yt-
lant

lant sijne puerbe gebaere/ Schoelant en is oock niet heel t'op gegaen/ het land
 van Galick ende Cleve hebben sijne waerheiden ghebaelt/ de goeds hebben A-
 ken ende Wesel weten daer ooc van te spreken / desen boozelieden Souer heeft
 hy des Beert der Grifons oock inden gront inemen te rutueeren/ en die van
 de Snelghe niet alleen om de verheft/ maer om lijf ende goet te brengen/ tegen
 de Venetianen is het zwaert ooc wt getrokken/ ende onse Vaderlant heeft nu
 40. Jaeren langh moeten den bot schutten: ende wat volche hier wijder op
 niet anders/ dan t'gene hy can gebedich in syn clauwen crighen/ dat behout
 hy t'gene hy niet geheerlich en can vernuefteren/ daer geest hy ten quaetsten
 comende/ t'geroofde wederomme/ gelijk als in Vranckrijck, maer wat ver-
 geldinge booz de gebane schaden / daer en wort niet af gesproken/ het is ghe-
 noech dat hy Wyde maecht/ ende op hout van andere niet openbare Oorloge
 te quelloumaer oet hy noch groemelijc in hem zyn ghehouden: ende dat hy
 niet woupen ende niet becradenen onder den dyna/ de Coningen ende hare
 Conincelichen soet te verdoemen / dat laemmen schiet angimeret hem gaen/
 hy vult dat hy ontsien wort/ ende daerom wort hy stout/ om met alle Boten-
 esataten van Europa te spotten: ende so hy die niet en ontfiet/ hoe veel te min
 ontfiet hy oec t'we twaelf boozdel wicken / verhalben so hebben wy wel oec
 sijn om op onse hoebe te wesen/ ende geuen Wyde aen te gaen/ den niet goeds
 versterkinge niet alleen booz ons seluen/ maer oock booz onse trouwe Bont-
 genoten ende goede medebroeders/ op dat wy die van het tyrannich jock on-
 se openden mogen helpen beuyden/ volgens de leere Salomonis.

*Cap. 24 vers. 11. Verloft die, diemen dooden wil, ende en ontrect n
 niet van dien, diemen veruorgen wil: spreck ghy, siet, wuy en ver-
 staens niet: meyns ghy niet, dat de gene die de heren bereydes, het spre-
 ket: ende die op de Zeele achiinge heeft, het bekeni ende betaelt den men-
 sche na synen uwercke?*

Woch het is meer dan tijt dat ic dit besuyp/ en come tot het leste/ te weten:
 So den vyant de voorschreue conditien niet en wilde geven, oft dese
 Landen ooc noch middel hebben om d'Oorloge langer te continueren.
 Woorwaer dit is een zwaert punt/ en wel het booznaemste van allen/ zijnde
 mijnheer te lange om dien hoogen toon wel te halen/ also f'Land midde-
 len nippen dese onbekent zyn / nochtans moet int booz hy gaen daer oock
 wat t'ien handelen.

Men sal wy mogelijc toe staen / dat alle het gene ic segge datmen verfoec-
 ken soude/ wel behoort versocht ende geconsenteert te worden/ ende dat/ so den
 bpant sulc verpact/ men geenen Wyde en behoort te maken/ ia/ dat het booz
 dese Landen s'herder en beter waere in d'Oorloge te continueren / als den bze-
 den te gaen: maer men seyt booz een gemeen spreck-woort: 't is haest ge-
 siet Broeder Dierick, maer daer hoort een Cappe toe/ also is het oock haest
 gesiet ind'Oorloge te continueren/ maer daer moeten middelen wesen / waer
 mede die sal conuen onbehouden worden/ wy hebben dus lange in d'Oorlo-
 ge geweest/ die noch jaer op jaer is verstercht gewozen/ de Landen zyn meer
 en

ten achter/mel zware Interessen belast/de lasten meerderen dagelijc/inde het
inroemen mindert/waer dooz de landen onbelijc in het waterse verders staen te
ballen / men can niet spreuen dat het noch haest tot een eynde soude mogen co-
men: Ende verheerde landen zijn noch veel machtige steden/ den Spaignaert
heeft sijn schatten van Oost en West Indien hem dagelijc toe vloeyende/ hem
en ghebreect gheen oubt erbaren Grijs-volck/ hy salt ons wel verduren/etc.

Dooz eerst dunet mi dat sels niet bycans hoorde verstaen hadde verspreedt
bte het lant Canaan verspiet hadden/ die daer ingesien hadden/ vele in-woon-
ders/stercke steden/groote lieben/leusen kinderen/en/na haet menschelge ver-
nuft/en condon sp dat lant niet in neinen/daerom wilben de kinderen van Isra-
el weder na Egypten, of inde Woestijne sterben/vergeten hebbende alle Gods
wercken en welbader/ ende niet wat stercken aen hy haert toe Egypten hadde
gelept/also schijnet/bat wy niet dese vrede oot weder na Egypten willen / en doe
wy meer vasticheyt inden vrede niet onsen vrant sulen vanden/als onder de ge-
nabige bescherminge Gods/in sulcke rechtveerdige oorloge/en dat wy ons ver-
geten hebben de wonderbaerlijcke berlossinge daer mede hy ons/gebuerende de
se oorloge so menichmael berlost heeft / en dat wy niet weten dat sijne wederlijc
he goetgunsticheyt/genabige hulpe ende bystant/daer wy inden noot onsen oot
vlucht so dichtsels toe hebben genomen/ende tmoest vercregen hebben van ons
getweken is/dat hy onse vergaet/ende sijne hant van ons ghewent heeft/ende
dit alles om dat onsen vrant eenighen jaer herwaerts wat voorgeels op ons
schijnt getregen te hebben / ende dat het niet al na onsen wil en heeft ghegaen/
daerom worden wy onpatientich/ende segghen niet die van Israel, wy en con-
kense niet dwinghen.

Daer genomen/het hy so vanden niet de berlossingen / Statenlijc ende anderen
almen vragghet/wat salmen doen so bey vrant gene rederlijcke conditien en
wi te geben/ende soo hy de souberainiteit niet en wilde quiteren / soudemen
niet moeten in d' oorloge bliuen/en middelen schaffen ten besten datmen con-
de / also nu oock.

D' Interessen ende lasten en zijn niet al in een jaer op gheromen/also en moe-
sense oot niet al in een jaer af gedaen worden / so Nederlandt weder tot een lit-
haem mach comen (gelijc niet Gods hulpe is te hopen/iar) de lasten sulen dan
siet haest comen betaelt worden/die dese landen alleen sulen zwaar ballen.

En hebbe oot beuven dat de lasten/in tijt van vrede de veremichelanden
meer sulen drucken als in d' oorloge/ende so wy gene macht en hebben / niet
het groot in-comen dat wy nu hebben om in d' oorloge te contineren / veel
intu sulen wy de macht hebben om d' oorloge weder t'aenbeerden/als ons
middelen begeben sulen/daer wy nu noch hulpe ende assistentie hebben vande
omliggende Potentaten/welcke affectie genoegh gespreut wort aende heerlijc
ke Ambassadeurs diese van allen syden senden/ende de goede presentatien die
se ons doen / om onse rechtveerdige sake te helpen hant-haben: welcke oeffen
dient waer genomen/want het niet moet gesmeert zijn delijc het heet is / ende
t'is beter eenen vogel inde hant/als vele die inde locht vliegē/ men behoort het
seker dooz het onseker te nemen / aen t'gene men dadelijc ontfangt en geboelt
en can niet getwijffelt worden/maer aen t'gene in toetcomende tijden sal wesen/
machmen

menschen niet recht in sulcken saken van belooft de hulpe staiffelen/ wy hebben nu oec noch veel out herbaren Crijf-wat dat binne vyf of ses jaren verre sal te soeken zijn/so dat wy als dan veel min soude comen al s nuid Oozloge justitiet

So penant hier op soude willen seggen : op der Oozsten toefgginge en is niet te steunen/sp soeken meer haer eegen als ons boozdeel/ haer hulpe en is maer om ons t' onthelpen : maer wanneer sulcx ware (t'welc ic nochtans niet en geloobe) soo en soude het haer niet van noode zijn ons affstente te beloven/ maer souden ons tot den Wyde raden/ want sp dooz den Wyde veel betet middel sulle hebben om ons te schade / als sp sulcx inden sinne hadden/dan inde Oozloge.

Daer is oock obet lange jaren eenen middel booz gellagen om d' Oozloge op de Welt-Indien te dibetteren. Ick hebbe oec een Discours gemaect op de dibettere van d' Oozloge / daer in ick genoethsaem meyne brwefen te hebben datmen niet clepne outoosten ende perijckel/inet Gods hulpe/d' Oozloge van dese landen sal comen dibetteren / waer dooz de schatten / die van Oolt ende Welt-Indien comen/ende daer den Spaigniaert geheel Europa mede plaecht / souden eenen anderen coort nemen / en/in stede van in sijne boze te bloepen/souden inde onse ballen : ende sp soude daer oock niet sijn out Crijf-wat so veel werct crjghen/dasse ons hier niet quellen en souden/ ende alsoo souden die sterke steden/ (diemen so seer vzeft) als iericho, van selfs om ballen / als hem de fondamen-ten van het Indiaens Out begaven.

Welcke middelen dienden versocht / crinnen tot eenen dibetterigen Wyde soude herstaen / ende oft wy noch een Jaer dyp ofte hier in d' Oozloge continuerden/ niet hulpe van onse goede Rabueren/ daer mede en waren wy niet geheel t'ander/al quamen onse aenlagen schoon niet te gelucken naer ons wenschen/ ende souden dan alsoo goeden conditien bespreken als nu.

Ende genomen wy quamen onder-tusschen een plaetse oft twee te verliesen/ waer dooz den byant inoebigh wordende ons soo goede conditien niet en soude willen geuen als nu : soo ware daer heel goeden raet teghen/ ende ick en wilde Gog maer dypghen Magog tegens hem te bynigen/want als men den Spaigniaert die des Gogs (namelech den bedachten Antichrists meeste boozstander is) alleenlic maer dypghde/ dat men Magog (dat is den Turck ende den Moor) Scherpen soude leenen/ diese wel souden betalen/ ende sonder onsen cost onderhouden/om den boert in Spaignien te moghen setten/t' is seker dat den Conine van Spaignien niet zijne Don Diegos ende Don Rodrigos het herte soo banghe soude worden/als het den Coninck Belazer niet zijne getweldige wiert / als sp de schijvende hande aende want saghen / ende de beduydinghe verstonden: niet dat ick van gheboden oft aeyprange ben datmen tot de daer selve behoefde de conen/of dien middel te gebuycken/ haestelich betrouwende dat God onse aenlagen sal segghen ende eenen volcomene verlossinghe geuen / sonder dat wy het Godtloofse Turcken ofte Mooren hulpe behooven te gebuycken/ inact ic wil seggen dat den schijck den Spaigniaert soude verbaest maken/als sp soude gedencken hoe dat den Coninck Don Rodrigo daer obet ghevaren is.

Wet schijnt oec dat Godt de Here ons den wegh wijst die hy wil dat wy beten sullen om tot eenen volcomene verlossinge te comen/dooz de heerliche victorien die hy ons in Oolt Indien ende noch coorts op de Eusten van Spaignien verleent heeft. Ja het en is/soo langhe als de werelt gestaen heeft / noyt ghe-

hooft / dat sulcken groot getal van Schepen als dese 10. oft 12. Waren herwaerts na Oost-Indien zijn ghebaten / niet soo weynigh verlies / sulcken oft diergelijcken grooten periculösen strepen souden gebaen hebben. Ick en can int oock niet laten vermelden dat de Heere daer toe sulcken miraculeusen seghen soude geben / alleenlick om dat wy souden rijck worden ende weelderigh / maer dat sulck gheschiedt tot zijns Raems eere / op dat zijn Evangelium daer soude vercoendicht worden / om tot een overtuignige van groote ondanckbaerheyt teghens hem / in dien wy daer niet van herten na en trachten.

Een yder can oock wel bedencken / wat groot voordeel dat het door dese landen soude wesen / waermeeste hare Colonias in West-Indien mochten planten / ende also hare traffijcke daer stabilieren / ick geswijge / dat het heylige Evangelium onder de blinde Heydenen wor soude verheyt worden / ende Gods Kerckelike hooft-geplant / welck te het voornaemste daer op behoorden gesien te worden / welcke goede occasie wy niet en vanden te versumpen.

Ick meyne dat dese Landen oock noch so ster niet t'onderen zijn / oft souden wel middel vinden om eints wat groots teghen den wynt te verclehen / welck soude gheschieden / so de Stadu / beneffens d'ordinaire middelen / die het Land heeft / een deel van haer inuomen / welck seer groot is / wilden besteden / dat alle onnoobige costen op het trouste wterden afgeschast / daer na uwe t'oesicht wterde genomen / dat de gemeene middelen niet en wterden gefraudeert / ende de gemeente verstant wat een schandeliche diervege het is / te sielen het gene dat tot bescherminge van t'Vaderlant / ende de ghemeene vyshet wynt ghegeven (waer van eenige door onbetstant niet veel weter noch sonde en maken) / dat hem voordere een paelick in zijn Ruyt wel quete / drooghe niet hebende op het gemeen beste / als op zijn particulier profijt / ende dat de gene / die in faulte gebonden wter / niet alle rigour am lijf ende goet gestraft wterde / dat d'overdaer die in Banguetten / Warlijden / ende Cleverden ghebaten wynt / niet goede wotten wterde inden toom ghesouden / ende dat hem een yder ter contrarian liberael thoonde / om het ghene sy aen sulcken overdaer verspaert / tot der Wyloghe te contrabieren / want daer zijn welckhepen Landen daer d'Inwoonders wel gheschieden om hun bagetijc dynden te vlncken / maer niet om wat te gheben tot bescherminge van hare vyshet ende leuen. Wanneer van een yder sijne schuldige plijcht hier in na quam / t'ware seker dat wy meer middelen souden hebben als opt te woogen / ende ghenoech om niet alleen d'Wyloghe te manuteneren / maer om die niet Gods hulpe oock heeft tot een ghewensicht eynde te brengen.

Wy zijn nu eenige Haven staet te waken om dat hert gebuet ende aenghetast gheueest / maer sy ons ons geyoght heeft / heeft oock wotten loopen / ende is so repuden afen ghestaten / dat sy heel onmogelijck is / ende t'heeft hem hier in gegaen ghelijck de weerde wil de vieren / die doot-braken / ende teghert haer eynde schynchelich gheueen / ende t'schijnt dat sy het al vernielen sulken / maer wat is daer toe anders dan nooden als een weynich tijts om haer heeft den gheest te sien gheben / Alsoo hier oock / den Spaignaors stende dat sy ons gheen meester en soude worden / ende dat in stede dat sy het ons soude verdragen / wy hem souden verdragen hebben / soo heeft sy zijn resten sy gheset ende alle sijne

zijne macht t'keeren gedoocht om ons t'effens te beropen. Waer wat isser ge-
volgt? Hy heeft op het Denen En ghelien/maer t'Sausen En is hem ont-
loopen/ want hy heeft Oostende gelwormen met zenen onghelooffelicken roff
ende heftes: daer tegens Sluys, IJendijck, Ardenborgh, ende andere plaatsen
van veel meerder inruytenen verloozen/ daer hy alle t'geue hy daer na noch
heeft verobert / met en mach vergheleken worden: soo dat hy daer mede an-
ders niet en heeft vergherecht / als om Wathen op de Giste te doen loopen:
Daer toe den Marquis Spinola wel heeft geholpen/ die hoor dese vereenighde
Landen soo goeden Capiteyn is geweest als den Spaignaert hier in t' Lande
opt heeft gevonden / ende heeft haer om diverse redenem soo goeden dienst ge-
daen als eengen anderen hoor hem/ende onder andere/ om dat de booghaende
de Cappel wat sueten na dat hy het Laken hadden/ maer desen heeft sulcken
breeden ruyten tot een ander/ want Ieder gesneden en zijnen meerter het Gout
so diere doen coopen/ dat hy omte bereyghen het gant dat hy verobert heeft/
hem heeft heeft doen sien den bodem van alle zijne Coffers/ Cassen/ Kisten/ en
Stotk-beursen/ ende omdeels so verre helpen brengen/ dat hy met zijne Cre-
ditanten (soch) sonder haer consent heeft moeten accepiëren/ ende zijn daghen
maken / het welck (op hare wijs) heet een Decreet maken / maer onder ons
Goopleden worden wy het Bancoeruoer-spelen: het schijnt dat den Corint
Spinola hoor d'etse onder traader Creditoren niet en relient / ende hem
noch spaert tot eenre beter gelegentheyt / en dat hy nu noch sal betaelt worden/
om hem daer naer te beter te rijpen/ so hy hem eens ter deghe ean vatten. Nu/
Gode hebbe lof/ het en laet ons noch so verre niet getrouwen/ende al comt het
water aerde lippen ten doot noch inden mont niet.

Ende wy en moeten ook niet swijfelen/maer bestelich betrouwen/ dat on-
sen goeden Godt/die ons tot noch toe in onse rechtverdiende sake so genadelich
heeft geholpen ende bishierat/ ons ook noch sal behoeden/ ende rust toelaten
dat onse vanden ons fouden ontdertricken ende siaren mochtwillie om ons be-
drijven/maer om zijn D. Naamwete wil / ons een goede verlossing geven.
Ende al waer het so dat ons alle wtterliche middelen begaven/ende geit men-
scheliche hulpe meer hoor handen en ware / so moeten wy nochtand niet wan-
hopien/maer ons betrouwen alken op Godt setten. Want gelijk de Heere seyt
hoor den Prophet Ieremia Cap. 17. vers. 3.

*Vervloeks is de man, die hem op menschen verlaet, ende hem vleesch
voor synen arm, ende met syner herten vanden Heere vrijcket, &c. ende
vers 7. Ghezegent daerom is de man die hem op den Heere verlaet,
ende de Heere zijn soeverficht is.*

Het is wel waer/ dat / als wy aensien onse menichfuldige sonden ende oer-
tredingen/ de cleyn-achtige van Gods heplige woot/ dat den pver inde Godf
dienst/beneffens de Christeliche Iesde seer vercont/de ghericheyt/oberspel/hoe-
rerij/gullicheyt / hoerbijse / prachte ende prael ende andere fouden onder ons
seer waffen en toe nemen/so hebben wy wel oor sake om vreesen / dat Godt ons
daer om sal straffen/en t'hups soeken / maer als wy ter contrarien in sien dat

gelijcke wel de cause/dare wy vooz stryden/rechtbreedich is / so hebben wy ooc
possalie te gelooben/dat hy/die een Godt der gerechticheyt is/onse goede cause
sal voozstaen / ende so wy noch gelijckewel in onse sonden verherden en voozst
gaen/dat hem oock geen roeden en sullen gebreken om ons te castiden. Ende
tot beslipt/antwoorde ich den genen/die seggen/dat God ons so wel inden vze
de als in d'wozloghe sal conuen beschermen / dat hy ter contrarien ons soo wel
dooz den vze de als dooz d'wozloge sal conuen straffen/ ende te meer so wy in dese
vze de-handelinge pers doen dat tegen onse schuldige pichte is.

Waer mede / nutfgaders t'ghene ich in in mijn voozgaende Discours ver
haelt hebbe / genorchsac in neyne bewesen te hebben/dat de neeringe in de ver
eenichbe landen dooz den vze de sal af nemen/d'wtgelwekene weder vertrecken/
dat dese landen sullen verwacht/ende den vpraet verstercht worden / dat inden
vze de wepnighe versterkinge is/soomen der wtgelwekene vyzheyt niet en ghe
denickt / ende dat hare vyzheyt de versterkinge ende vasticheyt vooz desen staet
is/dat sulcx oock behoort verocht te worden/ende niet recht niet en mach ghe
wepghert zijn/ende gewepgert zijnde / ghemene vze de en behoort ghemaecht
te worden/datter oock noch inidde l'genooch is/om vooz Godts hulpe niet on
se goede nabueren d'wozloge tot een gewenscht eynde te brengen.

Ik moet bekennen/dat ich alsoo gheene geleertheyt en hebbe/noch de ga
be om niet wepnich woorden veel te conuen segghen/ in desen wat langhet den
gewest als een Discours wel verhefichste/nochtans verhoep/dat de goether
tigen leser/alles sal int goede nemen/stende dat den goeden pber/die ic tot mijn
vaderlant hebbe/de penne wat heeft doen vloepen. So hier in pers can gebon
den worden dat het ghemene beste mach dienstelijck wesen / houde ich mijnen
arbeidt vooz wel bestet / so niet/so en isset maer so veel moeyte verlozen.

Den alinachtigen Godt ende vader bidde/de dat hy om de verdiensten sijn
ner Soons onses Heeren Jesu Christi wille / dooz sijnen heyligen Geest in al
ler vromer Nederlanders herten alsoo wil wercken/datse het talent-pont/dat
haer gegeven is/in dese periculouse tijden niet inder aerden en begraven / maer
t'selue openbaren/ende in het werck legghen mogen/ ende dat hy onse Christe
lijcke Overheyt niet den Ghrest der wylsheyt ende des woordes also begabe/
datse van alles wel ghetwaerschout zijnde/ de redenen van bepde syden teghens
malcanderen stellende/een recht onderschept mogen maken tusschen een ende
d'ander geboelen/en datse also den gorden raet der ouden verkenende/den qua

den Raet van Roboams jonge Raet-lieden verworpen mogen/ op dat daer
dooz sijnen heylighen name ghelooft ende gepresen worde/sijn Kercke
ende Ghemeynte ghehoudt / ende dat wy eyndelijck inochten
betrijghen eenen ghewenst salighen
vze de: A M E N.

FINIS,

23-LB990005546596-1033-1-ku

Printed and bound in India

SKILLED BOOKS

INDIA

